

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی
شورای عالی برنامه ریزی

مشخصات کلی برنامه و سرفصل دروس

دوره کاردانی تربیت معلم کودکان استثنایی ناشنوا و نیمه شنوا

کمیته تخصصی علوم تربیتی

گروه علوم انسانی

مصوب دویست و پنجاه و هشتمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی

مورخ: ۱۳۷۲/۳/۲

بسم الله الرحمن الرحيم

برنامه آموزشی

دوره کاردانی تربیت معلم کودکان استثنائی ناشنوا ونیمه شنوا

گروه : علوم انسانی
رشته : کودکان استثنائی ناشنوا ونیمه شنوا
دوره : کاردانی
کمیته تخصصی : علوم تربیتی
شاخه :
کدرشته :

شورای عالی برنامه ریزی در دویست و پنجاه و هشتمین جلسه مورخ ۱۳۷۲/۳/۲ بر اساس طرح دوره کاردانی کودکان استثنائی ناشنوا ونیمه شنوا واکسه توسط کمیته علوم تربیتی گروه علوم انسانی شورای عالی برنامه ریزی تهیه شده و به تأیید این گروه رسیده است. برنامه آموزشی این دوره را در سه فصل (مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس) بشرح پیوست تصویب کرد و مقرر میدارد:
نیمه شنوا
ماده ۱) برنامه آموزشی دوره کاردانی کودکان استثنائی ناشنوا و از تاریخ تصویب برای کلیه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور که مشخصات زیر را دارند لازم الاجرا است.

الف : دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی که زیر نظر وزارت فرهنگ و آموزش عالی اداره میشوند.

ب : مؤسساتی که با اجازه رسمی وزارت فرهنگ و آموزش عالی و براساس قوانین، تاسیس میشوند و بنا براین تابع مصوبات شورای عالی برنامه ریزی میباشند.
ج : مؤسسات آموزش عالی دیگر که مطابق قوانین خاص تشکیل میشوند و باید تابع ضوابط دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران باشند.

ماده ۲) از تاریخ ۱۳۷۲/۳/۲ کلیه دوره‌های آموزشی و برنامه‌های مشابه موءسسات در زمینه کاردانی کودکان استثنائی ناشنوا و نیمه‌شنوا در همه دانشگاهها و موءسسات آموزش عالی منکور در ماده ۱ منسوخ میشوند و دانشگاهها و موءسسات آموزش عالی یادشده مطابق مقررات میتوانند این دوره را دایر و برنامه جدید را اجرا نمایند.

ماده ۳) مشخصات کلی و برنامه درسی و سرفصل دروس دوره :
در سه فصل جهت اجرا به وزارت فرهنگ و آموزش عالی ابلاغ میشود.
رای صادره دویست و پنجاه و هشتمین جلسه شورای عالی برنامه‌ریزی مورخ ۱۳۷۲/۳/۲

در مورد برنامه آموزشی دوره کاردانی تربیت معلم کودکان استثنائی ناشنوا و نیمه‌شنوا

۱) برنامه آموزشی دوره کاردانی کودکان استثنائی ناشنوا و نیمه‌شنوا که از طرف گروه علوم انسانی پیشنهاد شده بود با اکثریت آراء بتصویب رسید.
۲) برنامه آموزشی دوره کاردانی کودکان استثنائی ناشنوا و نیمه‌شنوا از تاریخ تصویب قابل اجرا است.

رای صادره دویست و پنجاه و هشتمین جلسه شورای عالی برنامه‌ریزی مورخ ۱۳۷۲/۳/۲ در مورد برنامه آموزشی دوره کاردانی کودکان استثنائی ناشنوا و نیمه‌شنوا صحیح است بمورد اجرا گذاشته شود.

دکتر سید محمد رضا هاشمی گلپایگانی

مورد تأیید است

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

رونوشت : به معاونت آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی جهت اجرا ابلاغ میشود.

سید محمد کاظم نائینی

مدیر شورای عالی برنامه‌ریزی

فصل اول

مشخصات کلی دوره «کار دانی تربیت معلم رشته

کودکان استثنایی ناهنواونیمه شنوا

۱	مقدمه :
۲	اهمیت و ضرورت :
۲	هدف :
۳	توانایی‌ها و صلاحیتها :
۴	طول دوره و شکل نظام :
۴	واحدهای درسی :

بسمه تعالی

مقدمه:

آموزش و پرورش استثنایی در جهان امروز نشانه و شاخص معتبر توجه به ارزشهای اساسی هر نظام سیاسی-اجتماعی محسوب می شود. این در حالی است که جامعه ما از پشتوانه قوی فرهنگ غنی الهی برخوردار است. فرهنگی که بشارت دهنده بهشت به کسانی است که چهل گلام نابینایی را راه برند. با توجه به این پشتوانه و لزوم تخصص در آموزش و پرورش کودکان ناشنوا و نیمه شنوا اصلاح کمی و کیفی برنامه ها، محتوا و دروس تربیت معلم کودکان ناشنوا و نیمه شنوا از دو سال پیش در فعالیتهای کمیته تخصصی علوم تربیتی گروه علوم انسانی ذرا و لیسویت قرار گرفت که پس از تشکیل کمیته برنامه ریزی تربیت معلم کودکان استثنایی کارهای انجام شده در اختیار این کمیته قرار گرفت. به هر تقدیر برنامه حاضر تلاش مجموعه ای از متخصصین، اساتید، مدرسین و دست اندرکاران آموزش و پرورش استثنایی کشور می باشد و در آن سعی شده است که نواقص موجود در برنامه های قبلی تا حد امکان برطرف گردد.

برای مثال برخی از ملاحظات در نظر گرفته شده در این برنامه عبارتند از:

- ۱- توجه به نیازهای تخصصی معلمان در مواجهه با دانش آموز
- ۲- تاکید بر سیر منطقی آموزش از طریق رعایت پیشنیازهای هر درس
- ۳- تاکید بر کلیت برنامه دوره کار دانی تربیت معلم که در آن هر درس به صورت یک جزء می باید متمم سایر دروس قرار گیرد.

اهمیت و ضرورت

امروزه اهمیت آموزش و پرورش در پیشرفت و آینده يك کشور بصورت اصلی انکارناپذیر درآمده است. لذا هرروزه شاهد تجدید نظرهایی دربرنامه‌های مربوط به آموزش و پرورش در -
ممالک مختلف هستیم. در جمهوری اسلامی ایران نیز بخصوص بعد از انقلاب اسلامی تجدید
نظر در برنامه‌ها، محتوا و دروس دوره‌های تربیت معلم که در واقع تربیت کننده یکی از ارکان
آموزش و پرورش می‌باشد، ضرورت یافته است.

تطبيق برنامه‌های دوره‌های کاردانی تربیت معلم با فرهنگ اسلامی و همچنین توجه به
دستاوردهای علمی و تکنیکی جدید، دنیای علم از یک سو، و افزایش تدریجی کودکان ناشنوا و
نیمه شنوا و لزوم تربیت معلمان متخصص که بتوانند عهده‌دار هدایت فعالیت‌های مورد نیاز
این کودکان باشند از سوی دیگر موجد اهمیت و ضرورت تدوین برنامه‌ای منسجم و همه‌جانبه
می‌باشد.

هدف کلی دوره

اهداف آموزش و پرورش کودکان ناشنوا و نیمه‌شنوا از سایر هدف‌های آموزش و پرورش جدا
نیست. اما برای نیل به این اهداف از روشها و فنون خاصی بهره می‌گیرد که به تناسب نوع
معلولیت هر کودک متفاوت می‌باشد. لذا هدف دوره کاردانی تربیت معلم کودکان ناشنوا و -
نیمه شنوا عبارت است از تربیت معلمان متعهد و متخصص که بتوانند عهده‌دار فعالیت‌ها
آموزشی و پرورشی مورد نیاز کودکان ناشنوا و نیمه شنوا به طرز مطلوب باشند.

توانائیا و صلاحیتها

انتظار می رود پس از پایان دوره کاردانی تربیت معلم کودکان ناشنوا و نیمه شنوا دانشجو معلمان توانائیاها را زیر ایدست آورند:

- ۱- آموزش مواد درسی به تناسب نوع معلولیت کودکان ناشنوا و نیمه شنوا در مقاطع پیش دبستانی، دبستانی
- ۲- پرورش توانمندیاها مختلف کودکان ناشنوا و نیمه شنوا جهت بخشی به چگونگی به کارگیری این توانمندیاها در مقاطع پیش دبستانی، دبستانی
- ۳- کمک به تشخیص نوع معلولیت، شدت آن و محدودیتها و توانائیاها این دسته از کودکان به منظور انتخاب جهت گیریهای عملی - آموزشی مناسب
- ۴- تحدید معلولیتها و پیشگیری از بروز معلولیتها و ثانوی این دسته از کودکان در مقاطع پیش دبستانی، دبستانی
- ۵- آشنایی با ساخت و تعمیر وسایل و مهارت در نگهداری وسایل آموزشی و کمک آموزشی و توان بخشی بکاررفته در آموزش کودکان ناشنوا و نیمه شنوا در مقاطع پیش دبستانی و دبستانی
- ۶- پرورش توانایی اداره مستقل زندگی شخصی و سازگاری قابل قبول با جامعه در دانش آموزان ناشنوا و نیمه شنوا از طریق آموزش مواد درسی، بازپروری، توان بخشی، مشاوره و مددکاری در مقاطع پیش دبستانی، دبستانی
- ۷- اداره کلاسها و آموزشهای ویژه کودکان ناشنوا و نیمه شنوا در مقاطع پیش دبستانی، دبستانی

۸- نگرش مثبت نسبت به نقش و اهمیت کار معلمی کودکان و دانش‌آموزان ناشنوا و نیمه

شنوا درمقاطع پیش‌دبستانی، دبستانی

طول دوره و شکل نظام

طول دوره کاردانی تربیت معلم کودکان ناشنوا و نیمه‌شنوا دوسال (چهارنیمه‌سال متوالی) و نظام آموزشی آن مطابق آئین نامه شورای عالی برنامه‌ریزی به صورت واحدی نیمسال است . دروس به صورت نظری، عملی - نظری (کارگاهی (کارآموزی) عرضه می‌شود. به هر واحد درسی از نوع نظری در هر ترم ۱۲ ساعت، برای درس عملی ۳۴ ساعت و برای کارگاهی و کارآموزی ۵۱ ساعت اختصاص می‌یابد. که طی جلسات هفتگی آموزش مورد نظر صورت می‌گیرد.

واحدهای درسی

تعداد کل واحدهای درسی دوره کاردانی تربیت معلم کودکان ناشنوا و نیمه‌شنوا ۷۵ واحد است که به تفکیک عملی نظری کارگاهی به

شرح جدول زیر است :

جمع	کارآموزی یا کارگاهی	عملی	نظری	نوع واحد تقسیم‌بندی دروس
۱۵	-	-	۱۵	دروس عمومی
۱۹	۴	۱	۱۴	دروس تربیتی
۴۱	۶	۶	۲۹	دروس اصلی و اختصاصی
۷۵	۱۰	۷	۵۸	جمع کل

فصل دوم :

جدول درسی دوره کاردانی تربیت معلم رشته کودکان استثنایی

ناشنو و نیمه شنوا

دروس عمومی کلیه رشته‌های تحصیلی دوره کاردانی تربیت معلم

کد درس	نام درس	تعداد واحد	ساعت		
			تئوری	عملی	جمع
۱	معارف اسلامی (۱)	۲	۳۴	-	۳۴
۲	معارف اسلامی (۲)	۲	۳۴	-	۳۴
۳	ادبیات فارسی و آئین نگارش (۱)	۲	۳۴	-	۳۴
۴	ادبیات فارسی و آئین نگارش (۲)	۲	۳۴	-	۳۴
۵	تربیت بدنی (۱) عملی	۱	-	۳۴	۳۴
۶	اخلاق اسلامی	۲	۳۴	-	۳۴
۷	انقلاب اسلامی و ریشه‌های آن	۲	۳۴	-	۳۴
۸	بهداشت و محیط زیست	۲	۳۴	-	۳۴
جمع		۱۵	۲۳۸	۳۴	۲۷۲

دروس تربیتی کلیه رشته‌های تحصیلی دوره کاردانی تربیت معلم

کد درس	نام درس	تعداد واحد	ساعت		
			نظری	عملی	جمع
۱	تعلیم و تربیت اسلامی	۲	۳۴	-	۳۴
۲	روانشناسی عمومی	۲	۳۴	-	۳۴
۳	روانشناسی تربیتی	۲	۳۴	-	۳۴
۴	اصول و فنون مشاوره و راهنمایی	۲	۳۴	-	۳۴
۵	کلیات روشها و فنون تدریس	۳	۵۱	-	۵۱
۶	سنجش و اندازه‌گیری پیشرفت تحصیلی	۲	۳۴	-	۳۴
۷	تولید و کاربرد مواد آموزشی (عملی، نظری)	۲	۱۷	۳۴	۵۱
۸	تمرین معلمی (عملی)	۴	-	۲۰۴	۲۰۴
جمع		۱۹	۲۳۸	۲۳۸	۴۷۶

جدول دروس اصلی و تخصصی دوره کاردانی تربیت معلم کودکان استثنایی رشته ناشنوا و نیمه شنوا

کد درس	نام درس	ساعت			تعداد واحد
		نظری	عملی	جمع	
۱	آشنایی با ویژگیها و مسائل کودکان استثنائی (۱)	۳۴	-	۳۴	۲
۲	آشنایی با ویژگیها و مسائل کودکان استثنائی (۲)	۶۸	۶۸	-	۱
۳	شناخت کودکان ناشنوا و نیمه شنوا	۳۴	-	۳۴	۲
۴	ساخت و کارگوش و ادیومتری مقدماتی	۳۴	-	۳۴	۲
۵	آشنایی با زبان و تحول آن	۳۴	-	۳۴	۲
۶	آواشناسی	۳۴	-	۳۴	۲
۷	تربیت شنوایی و لبخوانی	۳۴	-	۳۴	۲
۸	آشنایی با اختلالات گفتاری و گفتار درمانی	۳۴	-	۳۴	۲
۹	کلیدزبان	۳۴	-	۳۴	۲
۱۰	کلیات آموزش و پرورش ناشنوایان و نیمه شنوایان	۳۴	-	۳۴	۲
۱۱	آموزش و پرورش قبل از دبستان کودکان ناشنوا و نیمه شنوا	۳۴	-	۳۴	۲
۱۲	اصول آموزش تربیت بدنی و بازیهای دبستانی	۵۱	۳۴	۱۷	۲
۱۳	روش تدریس فارسی و اصول تعلیم الفبا	۶۸	۳۴	۳۴	۳
۱۴	روش تدریس و بررسی کتب ریاضی ابتدایی	۶۸	۳۴	۳۴	۳
۱۵	روش تدریس و بررسی کتب علوم تجربی ابتدایی	۶۸	۳۴	۳۴	۳
۱۶	روش تدریس و بررسی کتب علوم اجتماعی ابتدایی	۵۱	۳۴	۱۷	۲
۱۷	روش تدریس تعلیمات دینی و قرآن ابتدایی	۵۱	۳۴	۱۷	۲
۱۸	ساخت وسایل آموزشی برای ناشنوایان و نیمه شنوایان	۵۱	۵۱	-	۱
۱۹	تمرین معلمی اختصاصی (تکمیلی کودکان استثنایی)	۲۰۴	۲۰۴	-	۴
جمع		۱۰۲۰	۵۲۷	۴۹۳	۴۱

فصل سوم :

سرفصل دروس دوره کارشناسی

کودکان استثنائاً ناشنوا و نیمه شنوا

درس :	صفحه :
۱- آشنایی با ویژگیها و مسائل کودکان استثنایی (۱)	۱۰
۲- آشنایی با ویژگیها و مسائل کودکان استثنایی (۲)	۱۲
۳- شناخت کودکان ناشنوا	۱۶
۴- ساخت و کارگوش و بهداشت آن و دیومتری مقدماتی	۱۸
۵- آشنایی با زبان و تحول آن	۲۰
۶- آوا شناسی	۲۱
۷- تربیت شنوایی و لب خوانی	۲۲
۸- آشنایی با اختلالات گفتاری و گفتار درمانی	۲۵
۹- کلید زبان	۲۸
۱۰- کلیات آموزش و پرورش ناشنوایان و نیمه شنوایان	۲۹
۱۱- آموزش و پرورش قبل از دبستان ناشنوایان و نیمه شنوایان	۳۱
۱۲- اصول آموزش تربیت بدنی و بازیهای دبستانی	۳۳
۱۳- ساخت وسایل آموزشی برای ناشنوایان	۳۶
۱۴- تمرین معلمی اختصاصی	۳۷
۱۵- ضمیمه (۱) مربوط به درس آشنایی با ویژگیها و مسائل (۲)	۳۹
۱۶- ضمیمه (۲) مربوط به درس تمرین معلمی اختصاصی	۴۲

نام درس : آشنایی با ویژگیها و مسائل کودکان استثنایی (۱)

تعداد واحد :

۲ واحد

نوع واحد :

نظری

پیش نیاز :

ندارد

ساعات تدریس :

۲ ساعت در هفته

هدف درس :

دانشجویان رشته آموزش و پرورش کودکان استثنایی دوره کاردانی تربیت معلم ، پس از گذراندن این درس ، ضمن فراگیری ، تعریف و طبقه بندی کودکان استثنایی و نیز اهداف و تاریخچه آموزش و پرورش آنها ، با تعریف ، طبقه بندی ، علل ، برخی از روشهای آموزشی بصورت اجمالی پیشگیری و همچنین تمایزهای لازم در گروههای مختلف کودکان استثنایی (عقب مانده ذهنی ناشنوا ، نابینا ، ناسازگار ، تیزهوش ، فلج مغزی ، مبتلا به اختلالات رفتاری یادگیری و گفتاری) و نیز طرز تلقی جامعه و نحوه اصلاح آن نسبت به این کودکان آشنایی شوند .

سرفصلهای درس

- ۱- کلیات ، تعریف و طبقه بندی کودکان استثنایی ، اسلام و کودکان استثنایی .
- ۲- عقب ماندگی ذهنی ، تعریف ، علل و پیشگیری ، ویژگیهای مشترک روشهای عمده آموزش .
- ۳- اختلال یادگیری : تعریف ، علل ، انواع ، صفات مشترک ، مراحل تشخیص و روشهای عمده ترمیمی .
- ۴- ناشنوایی ، تعریف ، طبقه بندی ، علل ، راههای تشخیص در کلاس و روشهای عمده آموزش .
- ۵- نابینایی : تعریف ، طبقه بندی ، علل ، راههای تشخیص در کلاس ، روشهای عمده آموزش .
- ۶- فلج مغزی : تعریف ، طبقه بندی ، علل ، انواع .

- ۷- اختلال گویایی : تعریف ، انواع (لکنت ، لالی عاطفی ، آفازی) ، علل .
- ۸- اختلال رفتاری : تعریف ، انواع ، علل ، ملاکهای تشخیص رفتارنابه هنجار، روشهای عمده اصلاح رفتار .
- ۹- تیزهوشی : تعریف ، صفات مشترک ، خلاقیت ، نبوغ ، روشهای عمده آموزش .
- ۱۰- جامعه وکودک استثنایی ، طرز تلقی جامعه ، راههای اصلاح طرز تلقی جامعه ، وظایف - سازمانها و نهادهای مختلف در ارتباط با کودکان استثنایی .

منبع اصلی :

کتاب آشنایی با ویژگیها و مسائل کودکان استثنایی کد ۹۰۰۱ انتشارات سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی .

منابع فرعی

- ۱- عزت ۰۰۰۱ نادری و مریم سیف نراقی - دانش آموزان استثنایی - تهران ، امیرکبیر .
- ۲- دکتر محمود فتح الدین و شکوه نوابی نژاد - آموزش و مشاوره کودکان استثنایی، تهران - دهخدا
- ۳- دکتر غلامعلی افروز - مقدمه ای بر روان شناسی و آموزش کودکان استثنایی - تهران - دانشگاه تهران
- ۴- بهروز میلانی فر - روان شناسی کودکان و نوجوانان استثنایی - تهران - مدرسه عالی پارس .

نام درس : آشنایی با ویژگیها و مسائل کودکان استثنایی (۲) (بازدید و گزارش نویسی)

تعداد واحد : ۱

نوع واحد : کارگاهی

پیش نیاز : آشنایی با ویژگیها و مسائل کودکان استثنایی (۱)

ساعت تدریس : ۴ ساعت در هفته

هدف درس :

دانشجویان مراکز تربیت معلم کودکان استثنایی در نیمسال اول در خلال درس " آشنایی با ویژگیها و مسائل کودکان استثنایی (۱) " تاحدودی با روشهای مشاهده ، اصول ، مزایا و محدودیتهای آن آشنا شده و در مورد گزارش نویسی نیز مطالب مناسبی را آموخته اند . در نیمسال دوم بر اساس این آموخته ها برنامه درس فوق الذکر بمرحله اجرادرمی آید در این درس هدف آنست که :

۱- شرایطی فراهم شود که دانشجویان از نزدیک با مراکز آموزش، نگهداری و توانبخشی کودکان استثنایی آشنا شده و بتوانند در موقعیتهای طبیعی به مشاهده این قبیل کودکان بپردازند، تا بدینوسیله آنچه را که در محتوای درس " آشنایی با ویژگیها و مسائل کودکان استثنایی (۱) " آموخته اند از نزدیک عملاً تجربه کنند .

۲- از مشاهدات خود در جریان بازدیدها گزارش تهیه کنند و از این طریق فرصتهای عملی استفاده از آموختهها نظری مربوط به گزارش نویسی را پیدا کنند .

۳- دانشجویان آگاهی و آمادگیهای لازم برای شرکت در برنامه کارورزی را که در نیمسال سوم و چهارم اجرا می گردد پیدا کنند، بطوریکه بتوانند بر اساس تجربیات عینی کسب شده در خلال این درس هم از عهده تهیه گزارشهای مربوط به اجرای کارورزی برآیند و هم برمبنای مشاهدات انجام شده با اعتماد به نفس و اطمینان خاطر بیشتر مراحل کار تدریس عملی را بگذارانند .

ضرورت اجرای برنامه
=====

در جهت تحقق اهداف نکر شده لازم است که دانشجویان در خلال دوره تربیت معلم دانش و مهارتهای

مورد نیاز را در زمینه تدریس کسب کنند برای این منظور هر دانشجو باید :

۱- آگاهیهای نظری لازم را در زمینه درس عمومی و اختصاصی مربوط به رشته تحصیلی و گرایش خود

کسب کند .

۲- به مشاهده عینی کودکان استثنایی بپردازد و از نزدیک با این قبیل کودکان آشنا شود .

۳- به مشاهده عملی شیوه برخورد با کودکان استثنایی و نحوه آموزش آنان در محیطهای خاص (کاربینی)

اقدام نماید .

ترین

درجهت اجرای مراحل فوق الذکر و رساندن دانشجویان به سطح پختگی علمی و تجربی شایدموثر
روش آن باشد که حتی المقدور دانشجو معلم را از محیط بسته و کلاسهای تئوریک مراکز تربیت معلم به
محیطهای واقعی زندگی و آموزش کودکان استثنایی بکشانیم و به اندازه کافی فرصتهای مشاهده و تجربه
را در مراکز آموزشی ، توانبخشی و نگهداری این قبیل کودکان برایشان فراهم سازیم ، تا در این رهگذر از -
یکسو رفتارهای ورودی لازم را برای اجرای برنامه مهم کارورزی و تدریس عملی و بالمال انجام وظایف
معلمی در دانشجویان بیروانیم و از سوی دیگر فرصتهای کافی برای استفاده عملی از دانش نظری آموخته
شده را برای آنان فراهم سازیم . تجربیات چندین ساله اجرای برنامه درس " بازدید و گزارش نویسی
از مراکز کودکان استثنایی " شاهی برای این ادعا است که اگر امکانات لازم برای اجرای مفید و موثر این درس
در مراکز فراهم شود همکاری مسئولان مربوطه برای بازدید از مراکز خوبی جلب گردد، می تواند راه را برای
رسیدن دانشجویان به مرحله عملی و کاربردی دانش و مهارتهای کسب شده هموار کند زیرا دانشجویان پس از
گذراندن این درس با اعتماد به نفس و آشنایی بیشتری می توانند با کودکان استثنایی مواجه شده و دربر -
خورد با آنان رفتار منطقی تری داشته باشد .

سرفصلهای درس :

۱- روش مشاهده

۱-۱ : تعریف مشاهده

۱-۲ : انواع مشاهده

۱-۳ : اصول مشاهده

۱-۴ : محاسن و محدودیتهای مشاهده

۱-۵ : ثبت مشاهدات (واقعه نویسی)

۱-۵-۱ : توصیف موارد مشاهده شده

۱-۵-۲ : تعبیر و تفسیر موارد مشاهده شده

۱-۵-۳ : نتیجه و ارائه پیشنهادها و راه حلها

۲- روشهای گزارش نویسی

۲-۱ : تعریف گزارش نویسی

۲-۲ : انواع گزارش نویسی

۲-۳ : اصول وقواعد گزارش نویسی

مشاهده و بازدید عملی

۱- مشاهده رفتار کودکان و نوجوانان استثنایی در محیطها و شرایط واقعی آموزشی مربوط به آنان در

مراکز مربوط به سازمان بهزیستی و وزارت آموزش و پرورش

۱-۱ : مشاهده رفتار کودکان و نوجوانان عقب مانده ذهنی (معلول ذهنی)

۱-۱-۱ : مشاهده رفتار کودکان و نوجوانان عقب مانده آموزش پذیر (کودن)

۱-۱-۲ : " " " " " تربیت پذیر (کالیو)

۱-۱-۳ : " " " " " پناهگاهی (کانا)

۱-۲ : مشاهده رفتار کودکان و نوجوانان ناشنوا و نیمه شنوا

۱-۳ : مشاهده رفتار کودکان و نوجوانان نابینا و نیمه بینا

۱-۴ : مشاهده رفتار کودکان و نوجوانان ناسازگار

۱-۵ : مشاهده رفتار کودکان و نوجوانان معلول جسمی و بدنی

۲ : مشاهده فعالیتهای و عملکردهای استثنائی (عقب مانده ذهنی ، ناشنوا و نیمه شنوا ، نابینا و نیمه بینا ، ناسازگار و معلولان جسمی و بدنی) در مراکز حرفه ای و کارآموزی مربوط به سازمان بهزیستی و آموزش و پرورش

۳ : مشاهده مراحل و چگونگی اجرای انواع برنامه های توانبخشی کودکان استثنائی در مراکز مربوط به سازمان بهزیستی کشور .

۳-۱ : مشاهده نحوه تهیه وسایل جبرانی برای کودکان استثنائی (سمعک برای ناشنویان ، عینک و عصا برای نابینایان ، ویلچر و سایر وسایل حرکتی برای معلولان و ...) بمنظور آشنائی کلی با کاربردها و خواص اینگونه وسایل .

۳-۲ : مشاهده فعالیت سازمانها و موسسات تهیه کننده وسایل آموزش و کمک آموزش کودکان و نوجوانان استثنائی (تهیه کننده کتب و جزوات و وسایل مخصوص کودکان نابینا ، عقب مانده ذهنی ، ناشنوا و ...)

و همچنین بازدید از نمایشگاه‌های مربوط به این وسایل .

۴ : مشاهده نحوه فعالیت جوانان ونوجوانان استثنایی (عقب مانده ذهنی ، نابینا، ناشنوا، ناسازگار
و معلولان جسمی) در مراکز مربوط به اشتغال آنان بمنظور آشنایی بامیزان پیشرفت و موقعیت‌های
شغلی شان .

۵ : مشاهده نحوه زندگی کودکان ونوجوانان استثنایی در مراکز شبانه روزی ونگهداری مربوط به آنان .
۶ : بازدید از مراکز آموزش ویژه کودکان تیزهوش و سرآمد ، مربوط به وزارت آموزش و پرورش و سازمان
پرورش استعداد های درخشان بمنظور مشاهده نحوه فعالیت های آموزشی آنان .
قابل توجه : مراحل اجرای برنامه ونحوه ارزشیابی از فعالیت دانشجو معلم در ضمائم این برنامه
موجود است بدان مراجعه شود .

نام درس : شناخت کودکان ناشنوا

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : نظری

پیش نیاز : آشنایی با ویژگیها و مسائل کودکان استثنایی (۱)

ساعات تدریس : ۲ ساعت در هفته

هدف درس : دانشجویان رشته آموزش و پرورش ناشنوايان و نیمه شنوایان تربیت معلم کودکان استثنایی در پایان

این درس ضمن آشنایی با تعریف و علل ناشنوایی، طبقه بندی، ویژگیها و شیوه ها تشخیص این کودکان

را فرامی گیرند .

سرفصلهای درس :

فصل یکم :

کلیات :

۱-۱- تعریف ناشنوایی

۱-۲- ضرورت شناخت کودک ناشنوا

۱-۳- طبقه بندی کودکان ناشنوا (سنگین گوش - نیمه شنوا - ناشنوای شدید - ناشنوای عمیق) .

فصل دوم :

علل ناشنوایی

۲-۱- علل ژنتیکی

۲-۲- علل اکتسابی

۲-۳- سن وقوع ناشنوایی

۲-۴- پیشگیری از ناشنوایی

فصل سوم : ویژگیهای کودکان ناشنوا

۳-۱- صفات مشترک کودکان ناشنوا

۳-۲- رده هوش در کودکان ناشنوا

۳-۳- رشد زبان و گفتار در کودکان ناشنوا در سنین مختلف

۳-۴- رشد روانی - اجتماعی در کودکان ناشنوا

۳-۵- مشکلات رفتاری در کودکان ناشنوا

فصل چهارم: تشخیص و آموزش

۴-۱- اهمیت و ضرورت تشخیص به موقع

۴-۲- وجوه افتراق کودک ناشنوا با عقب مانده ذهنی، آفازیک و اتیستیک

۴-۳- آموزش کودکان ناشنوا در سنین مختلف

۴-۴- ناشنوایی و بازتوانی شنوایی *

منابع:

- ۱- هیاهودردنیای سکوت محمود پاکزاد- تهران - کانون کرولالهای ایران- آموزشگاه ناشنوایان نیمروز ۱۳۵۵
- ۲- کری چیست و چه می توان کرد؟ شمینه باغچه بان - انتشارات کرولالهای باغچه بان - بی تا
- ۳- بیهره ناشنوایان شمینه باغچه بان - انتشارات مرکز تحقیقات تهران ۱۳۵۵
- ۴- آباکودک شمامی تواند بشنود * ترجمه: طاهره محمدپور
- ۵- مقدمه ای بر روانشناسی و آموزش و پرورش کودکان استثنایی دکتر غلامعلی افروز- دانشگاه تهران ۱۳۶۲

نام درس: ساخت و کار گوش و بهداشت آن و ادیومتری مقدماتی

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیش نیاز:

ساعات تدریس: ۲ ساعت در هفته

هدف تدریس: دانشجویان رشته آموزش و پرورش ناشنویان و نیمه شنوایان تربیت معلم کودکان استثنایی در پایان این درس ضمن آشنایی با ساختمان و فیزیولوژی گوش و صوت، علل و انواع ناشنوایی را فراگرفته و باروشهای سنجش میزان شنوایی (ادیومتری) و خواندن منحنی های شنوایی و تمپانومتري نیز آشنا می شوند.

سرفصلهای درس:

فصل یکم: آناتومی و فیزیولوژی گوش

۱-۱- تفاوت آناتومی و فیزیولوژی

۱-۲- آناتومی و فیزیولوژی گوش خارجی، میانی و داخلی و عصب شنوایی

فصل دوم: آسیب شناسی و بیماریهای گوش (علل ناشنوایی)

۲-۱- علل ژنتیکی ناشنوایی

۲-۲- علل محیطی ناشنوایی (اکتسابی)

۲-۳- بیماریهای گوش خارجی، میانی و داخلی

فصل سوم: انواع کری:

۳-۱- کری های انتقالی

۳-۲- کری های حسی - عصبی

۳-۳- کری های مرکزی

۳-۴- کری های آمیخته

بخش: ادیومتری مقدماتی

فصل چهارم: آشنایی با صوت:

۴-۱- تعریف صوت

۴-۲- فرکانس (دامنه- پریود- فاز و اختلاف فاز)

۴-۳- تن های خالص و مرکب

۴-۴- شدت صوت (دسی بل)

۴-۵- اوج صوت ۰۰۰

۴-۶- بلندی صوت

۴-۷- اثرات صوت روی گوش انسان (خستگی ، تطبیق ، تقلیل و ۰۰۰)

فصل پنجم: شنوایی سنجی (ادیومتری) :

۵-۱- تاریخچه سنجش شنوایی

۵-۲- تعریف ادیومتری

۵-۳- شنوایی سنجی کودکان

۵-۴- ادیومتری معمولی

۵-۵- ادیومتری کودکان عقب مانده ذهنی

۵-۶- تنپانومتری و اکوستیک رفلکس

۵-۷- خواندن و تفسیر منحنی های تمپانومتری و اکوستیک رفلکس

۵-۸- نحوه رسم ادیوگرام

۵-۹- تعبیر و تفسیرات ادیوگرام

فصل ششم: آشنائی با وسائل و دستگاههای شنوایی سنجی

فصل هفتم: سمعك

۷-۱- ساختمان و عملکرد سمعك

۷-۲- انواع سمعك و نگهداری آن

منابع :

۱- مبانی علم شنوایی

۲- گوش و حلق و بینی

۳- بیماریهای گوش

۴- جزوه ادیومتری

۵- نکاتی پیرامون نگهداری سمعك

۶- فیزیک صوت

۷- کری چیست و چه می توان کرد؟

۸- آزمونهای تکمیلی

ترجمه حسن اعتمادیه

دکتر علی محمد آقا محمدی

ژرال دزهیش

جمشید پیر نظر

جزوه مهندس حاتمی

ترجمه و تاء لیف مرتضی محقق

ثمینه باغچه بان ، انتشارات کروالهای باغچه بان وبی تا

جزوه دانشکده توانبخشی

نام درس: آشنایی با زبان و تحول آن

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیش نیاز:

ساعات تدریس: ۲ ساعت در هفته

هدف درس: دانشجویان رشته آموزش و پرورش کودکان ناشنوا و نیمه شنوا دوره کاردانی تربیت معلم، پس از گذراندن این درس ضمن فراگیری: تعریف، انواع تشویریه‌های پدیدآیی، رشد و عوامل مؤثر در رشد زبان با کاربرد مراحل رشد زبان در زبان آموزی آشنایی شوند.

سرفصلهای درس:

فصل اول: کلیات

۱-۱- تعریف زبان

۱-۲- انواع زبان

۱-۳- پدیدآیی زبان گفتاری و تشویریه‌های مربوطه

۱-۴- ضرورت و اهداف زبان آموزی

فصل دوم: رشد زبان

۲-۱- مراحل رشد زبان از تولد تا ۷ سالگی

۲-۲- عوامل مؤثر در رشد زبان

۲-۳- کاربرد مراحل رشد زبان در زبان آموزی

منابع:

۱- زبان شناسی کاربردی و علم آموزش زبان

۲- چگونه به کودک سخن گفتن بیاموزیم

۳- زبان آموزی

۴- زبان آموزی

۵- یادگیری زبان و رشد اوژگان کودک

دنی ژیرار

مارگرت گرین

شمینه باغچه بان

انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی

ترجمه و نگارش آذری نجف آباد

نام درس : آواشناسی

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : نظری

پیش نیاز : آشنایی با زبان و تحول آن

ساعات تدریس : ۲ ساعت در هفته

هدف درس :

دانشجویان رشته آموزش و پرورش ناشنویان دوره کاردانی تربیت معلم پس از گذراندن این درس، ضمن فراگیری مکانیزمهای گفتار و انواع تنفس، با مختصات اصوات فارسی، تاءثیر اصوات در مجاورت یکدیگر — اشکالات تلفظی اصوات فارسی و اصلاح صدا در کودکان ناشنوا آشنایی شوند.

سرفصلهای درس :

فصل اول : مکانیزم گفتار

۱-۱- تعریف آواشناسی

۱-۲- تقسیم بندی آواشناسی

۱-۳- نقش سیستم تنفسی در گفتار

۱-۴- نقش سیستم صدا سازی در گفتار

۱-۵- نقش سیستم تشدید کننده در گفتار

۱-۶- نقش سیستم تلفظ کننده در گفتار

فصل دوم : اصوات زبان فارسی

۲-۱- همخوانها

۲-۱-۱- تعریف همخوانها

۲-۱-۲- شیوه های تولید، جایگاه و نقش تار آواها در همخوانها

۲-۲- واکه ها (مصوتها)

۲-۲-۱- تعریف واکه ها

۲-۲-۲- مشخصه واکه ها

۲-۲-۳- ضرورت آوانگاری

۲-۳- جدول صداهای فارسی

۲-۴- آشنایی با اشکالات تلفظی صداهای زبان فارسی

۲-۵- اصلاح تلفظ

فصل سوم: ناشنواشی و گفتار

۳-۱- آشنایی با اختلالات تولیدی

۳-۲- ایجادتن مناسب در صدای ناشنویان

۳-۳- جلوگیری از تولیدصوت خیشومی زائددرناشنویان

۳-۴- تاءثیراصوات درمجاورت همدیگر

منابع :

۱- آواشناسی زبان فارسی

۲- درآمدی بر آواشناسی

۳- ساخت آوایی زبان

۴- هیاهودردنیای سکوت

بدالله‌ثمره

گیتی دیبیم

مهدی مشکوه‌الدینی

محمودپاکزاد- تهران - کانون کرول‌های ایران

آموزشگاه نیمروز ۱۳۵۵

علی محمدحق شناس

۵- آواشناسی

نام درس : تربیت شنوایی و لب خوانی

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : نظری

پیش نیاز : ساخت و کارگوش و بهداشت آن وادیومتری مقدماتی

ساعات تدریس : ۲ ساعت در هفته

هدف درس :

دانشجویان رشته آموزش و پرورش ناشنوایان تربیت معلم کودکان استثنایی با گذراندن این درس ضمن آشنایی با تعریف و روند تربیت شنوایی نسبت به باقیمانده شنوایی، روش تربیت آن و برنامه های تربیت شنوایی آگاه شده و با اصول و روش های آموزش لب خوانی رانیز فرامی گیرند.

سرفصلهای درس :

بخش یکم : تربیت شنوایی

فصل یکم : کلیات

۱-۱- مقدمه

۱-۲- تاریخچه تربیت شنوایی

۱-۳- تعریف

۱-۴- هدف های تربیت شنوایی

۱-۵- ضرورت تقویت سایر حواس در ارتباط با تربیت شنوایی

فصل دوم : باقیمانده شنوایی و تربیت آن

۲-۱- تعریف و درجه بندی باقیمانده شنوایی

۲-۲- وسائل کمک شنوایی و تنظیم آن

۲-۳- جدول اسباب و لوازم صدا ساز

فصل سوم : برنامه تربیت شنوایی :

۳-۱- مراحل تربیت شنوایی (الف - بودن و نبودن صدا - ب - تشخیص منبع صوت - ج - ضربه خوانی - تشخیص صداهای غیرمشابه - د - تشخیص صدای حیوانات - ه - تشخیص صداهای انسانی ۰۰۰)

۳-۲- تربیت شنوایی برای گروه های مختلف ناشنوا

۳-۳- نتایج حاصله از تربیت شنوایی

بخش دوم: لب خوانی

فصل چهارم: کلیات لب خوانی

۴-۱- تاریخچه لب خوانی (گفتارخوانی)

۴-۲- تعریف لب خوانی

۴-۳- هنر لب خوانی

فصل پنجم: آموزش لب خوانی

۵-۱- نکات مهم در تعلیم لب خوانی

۵-۲- لب خوانی و گروه‌های مختلف ناشنوا

۵-۳- انواع لب خوانی

۵-۴- شیوه‌های لب خوانی (چهره‌به‌چهره - نیمرخ - حدس و گمان)

۵-۵- مراحل آموزش لب خوانی (فرامین - تصاویر - اسامی - حرکات ورزشی ۰۰۰)

۵-۶- مقایسه انواع لب خوانی

۵-۷- دیکته و لب خوانی

۵-۸- لب خوانی و درک مطلب

منابع:

۱- جزوه تربیت شنوایی	سیماسلمان تبریزی
۲- هیاهو در دنیای سکوت	محمود پاکزاد - کانون کرول‌الهای ایران - آموزشگاه ناشنویان نیمروز ۱۳۵۵
۳- جزوه تربیت شنوایی	ابوالفضل سعیدی
۴- راهنمای دوران آمادگی	ثمینه باغچه‌بان - انتشارات کرول‌الهای باغچه‌بان ۱۳۴۷

نام درس: آشنایی با اختلالات گفتاری و گفتاردرمانی

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: روانشناسی کودک، شناخت کودک عقب مانده ذهنی (در رشته ناسازگار شناخت کودک ناسازگار

در رشته ناشناخت شناخت کودک ناشنوا) .

ساعات تدریس: ۲ ساعت در هفته

هدف درس:

دانشجویان رشته آم—وزش و ورزش ک—ودگان استثنایی در پایان این درس
ضمن آشنایی با دانش گفتاردرمانی، عوامل موثر در رشد زبان و گفتار، صورت و مراحل رشد زبان و گفتار و اختلالات
شنوایی و گفتاری، بیماری‌های از روشهای درمان آنها را هم فرامی‌گیرند.

سرفصلهای درس:

فصل اول: کلیات

۱-۱- تاریخچه

۱-۲- ضرورت بررسی اختلالات گفتاری

۱-۳- تعریف و انواع زبان

۱-۴- تئوریهای مربوط به زبان

۱-۵- تعریف اشکالات گفتاری و تفاوت آن با اختلالات گفتاری

۱-۶- تعریف اختلالات گفتاری

۱-۷- طبقه‌بندی اختلالات گفتاری

فصل دوم: اختلالات تولیدی

۲-۱- تعریف

۲-۲- نشانه‌های بالینی

۲-۳- علل

۲-۴- مراحل رشد تولید

۲-۵- انواع

۲-۶- آشنایی با اصول کلی درمان

فصل سوم: اختلالات زبانی :

۳-۱- تعریف

۳-۲- علل

۳-۳- انواع اختلالات زبانی

۳-۴- مراحل رشد زبان

۳-۵- عوامل مؤثر در رشد زبان (سلامت سیستم حسی - حرکتی - عصبی - عامل هوش و محیط)

فصل چهارم: اختلالات سلاست کلام :

۴-۱- تعریف

۴-۲- علل

۴-۳- انواع

۴-۴- ارزیابی

۴-۵- آشنایی با اصول کلی درمان

فصل پنجم: چند نمونه از اختلالات گفتاری (آشنایی و درمان)

۵-۱- (تعریف - علل - ارزیابی و درمان)

۵-۲- کام شکاف دار (تعریف، انواع، علل، ارزیابی و درمان)

۵-۳- دیس فازی رشد (آفازی خردسالان) تعریف و علل

۵-۴- وجوه افتراق کودک آفازیک با اتیستیک، عقب مانده ذهنی، ناشنوا

منابع :

۱- ادوارد بیسون و سوزان بورل زوبی (ترجمه: الماداودیان) - لکنت زبان - ماهیت و درمان آن - تهران - مرکز

نشر دانشگاهی - ۱۳۶۵

۲- رابرت کیت - آرمین حضرتی زرتشتی - بازآموزی گفتار و زبان کتاب تمرین برای صدمات عصبی .

۳- خانم والیکو - راهنمای درمان بیماران آفازی - دانشکده توان بخشی - دانشگاه علوم پزشکی ایران : ۱۳۶۳

۴- بری هورتنس - ترجمه: ثمینه باغچه بان - شناخت و آموزش کودکان آفازیک - تهران - کتابهای جیبی ۱۳۵۲

۵- دکتر عباس طاهری - لب شگری و شکاف کام چیست .

۶- روانشناسی زبان - جین اچسون - ترجمه حاجتی - امیرکبیر ۱۳۶۴

۷- آواشناسی زبان فارسی - یدالله ثمره

۸- جزوه گفتار درمانی - سیماسلمان تیریزی

فاطمه سرحدی زاده	۹- جزوه گفتار درمانی
یاوردیهقانی	۱۰- لکنت زبان، نظریه ها و درمان
ترجمه: ربابه تقوی	۱۱- جزوه تاء خیر گفتار و زبان
اثر بیون انتشارات دانشکده توانبخشی	۱۲- آسیب شناسی اختلالات صوت
کارل ه- دلاکاتر- ترجمه: فاطمه سرحدی زاده	۱۳- اختلال در خواندن
کارل ه- دلاکاتر- ترجمه: فاطمه سرحدی زاده	۱۴- اتیسم

نام درس : کلیدزبان

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : نظری

پیش نیاز :

ساعات تدریس : ۲ ساعت در هفته

هدف درس :

دانشجویان رشته آموزش و پرورش ناشنوایان و نیمه شنوایان تربیت معلم کودکان استثنایی با گذراندن این درس، نحوه آموزش جمله سازی و انشا نویسی به کودکان ناشنواری آموزند.

سرفصلهای درس:

۱- تعریف کلیدزبان

۲- تاریخچه آموزش کلیدزبان

۳- هدف از تدریس کلیدزبان

۴- اشاره گذرا به دستور زبان فارسی

۵- سرکلید و تطبیق آن با مبانی دستوری زبان فارسی

۶- مراحل تعلیم و روش تدریس سرکلید (کهوچه، فعل، مفعول، قید زمان، قید مکان، اادات و ...)

۷- کلیدزبان برای قبل از دبستان

۸- کلیدزبان دوره دبستانی

۹- تنظیم جملات برای انشا نویسی با استفاده از سرکلید.

منابع :

۱- جزوه کلیدزبان	محمود پاکزاد- انتشارات کانون کرولالهای ایران - بی تا
۲- زبان مصور و کلیدزبان	ثمینه باغچه بان - انتشارات باغچه بان ۰۱۳۴۷
۳- نگاهی تازه به دستور زبان	دکتر محمد رضا باطنی

نام درس: کلیات آموزش و پرورش ناشنوایان و نیمه شنوایان

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: شناخت کودکان ناشنوا

ساعات تدریس: ۲ ساعت در هفته

هدف درس:

دانشجویان رشته آموزش و پرورش ناشنوایان و نیمه شنوایان تربیت معلم کودکان استثنایی در پایان این درس ضمن آشنایی با فلسفه و اهداف آموزش ناشنوایان و نیمه شنوایان، مبانی و روشهای آموزش و پرورش این کودکان را یاد می گیرند.

سرفصلهای درس:

فصل اول: فلسفه و هدف تعلیم و تربیت:

۱-۱- فلسفه تعلیم و تربیت

۱-۲- هدف تعلیم و تربیت آدمی

۱-۳- دست آموز کردن، اهلی کردن، تربیت کردن

۱-۴- اهداف آموزش و پرورش در مقاطع مختلف (قبل از دبستان، دبستان، راهنمایی تحصیلی، دبیرستان).

فصل دوم: اصول آموزش و پرورش:

۲-۱- اصول آموزش و پرورش از نظر دانشمندان تعلیم و تربیت (دکتر محمد باقر هوشیار، جان دیوئی و ...)

۲-۲- اصول آموزش و پرورش در مقاطع مختلف (قبل از دبستان، دبستان، راهنمایی تحصیلی، دبیرستان).

فصل سوم:

۳-۱- تاریخچه تعلیم و تربیت کودکان ناشنوا در ایران و جهان

۳-۲- ضرورت و اهمیت تعلیم و تربیت کودکان ناشنوا

۳-۳- اهداف تعلیم و تربیت کودکان ناشنوا

۳-۴- مقاطع تحصیلی در آموزش و پرورش ناشنوایان

فصل چهارم: ویژگیها و شیوههای آموزش و پرورش ناشنوایان

۴-۱- ویژگیهای معلم دانش آموزان ناشنوا

۴-۲- روانشناسی معلم (تیپ شناسی- کازل مان)

۴-۳- ویژگیهای محیطهای آموزشی ناشنوایان (کلاسهای خاص، مرکز، نیمه مرکز، شبانه روزی و ...)

۴-۴- شیوه‌های آموزشی

۴-۵- ویژگی‌های برنامه‌های درسی در مدارس و کلاس‌های خاص ناشنوایان *

فصل پنجم: جامعه و ناشنوایان

منابع:

۱- اصول و مبانی آموزش و پرورش	دکتر غلامحسین شکوهی
۲- تعلیم و تربیت و مراحل آن	دکتر غلامحسین شکوهی
۳- روانشناسی معلم	دکتر سیمین رجایی
۴- هیاهو در دنیای سکوت	محمود پاکزاد- کانون کرول‌ل‌های ایران آموزشگاه
ناشنوایان نیمروز ۱۳۵۵
۵- تعلیم و تربیت	امانوئل کانت: ترجمه غلامحسین شکوهی
۶- اصول و فلسفه تعلیم و تربیت	دکتر شریعتمداری
۷- تعلیم و تربیت اسلامی	دکتر شریعتمداری
۸- جزوه اصول آموزش و پرورش	انتشارات بلال حبشی

نام درس: آموزش و پرورش قبل از دبستان ناشنوایان و نیمه شنوایان

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: شناخت کودکان ناشنوا

ساعات تدریس: ۲ ساعت در هفته

هدف درس:

دانشجویان رشته آموزش و پرورش ناشنوایان و نیمه شنوایان تربیت معلم کودکان استثنایی در پایان این درس ضمن آشنایی با اهداف و ضرورت آموزش قبل از دبستان کودکان ناشنوا و نیمه شنوا، برنامه، محتوا و روش آموزش و پرورش این کودکان را قبل از ورود به دبستان یاد می گیرند.

سرفصلهای درس:

فصل اول: کلیات

- ۱-۱- تاریخچه آموزش قبل از دبستان در ایران و جهان
- ۱-۲- ضرورت و هدفهای آموزش پیش دبستانی
- ۱-۳- اهمیت مشاوره با والدین کودکان ناشنوا در مرحله پیش دبستانی
- ۱-۴- خصوصیات محیط و فضاهاى آموزشى در تعليم و تربيت مرحله پیش دبستانی
- ۱-۵- گستره آموزش پیش دبستانی
- ۱-۶- چگونگی به کارگیری روشهای تربیتی در آموزش پیش دبستانی ناشنوایان
- ۱-۷- آموزش فعال، محور آموزش پیش دبستانی

فصل دوم: یادگیری مفاهیم

- ۲-۱- تعریف مفهوم
- ۲-۲- طبقه بندی مفاهیم (مفاهیم اخلاقی و انتزاعی)
- ۲-۳- صفات مفهوم (صفات برجسته، صفات احتمالاتی، کلاسیک و ...)
- ۲-۴- مراحل یادگیری مفهوم (شناخت، نامگذاری، طبقه بندی، ضبط، بخاطر آوردن، تعمیم)
- ۲-۵- سلسله مراتب مفهوم
- ۲-۶- ارائه یک نمونه برای تدریس مفهوم (رنگ آبی)

فصل سوم: مواد آموزشی پیش دبستانی (ادبیات، قصه‌گویی، شعر، ریاضیات، علوم، هنر، کار دستی) .

فصل چهارم: بازی

۴-۱- تعریف بازی

۴-۲- مراحل رشد بازی

۴-۳- کارکردهای بازی

۴-۴- اسباب بازی و ملاکهای انتخاب آن .

۴-۵- پرورش حواس در ناشنوایان با تکیه بر پرورش حسی بینائی و باقیمانده شنوائی .

منابع :

۱- جزوه آموزش قبل از دبستان

ترجمه پزی بیضاوی

۲- دوران آمادگی

روزیک شهبازیان

۳- روش و محتوای آموزش در مراکز قبل از دبستان
جلد ۱ و ۲

سازمان چاپ و نشر

۴- کارمربی کودک ناشنوا

کاکوجویباری، زهره گلکار، سیما سلمان تبریزی

وزارت آموزش و پرورش ۱۳۶۵

۵- روش و محتوای آموزش قبل از دبستان ناشنوایان

کاکوجویباری - زهره گلکار .

۶- کتاب کارمربی کودک

توران خمارلو (میرهادی)

۷- روش فعال در کودکان

صغری سره

۸- دوران آمادگی

ثمینه باغچه بان

نام درس : اصول آموزش تربیت بدنی و بازیهای دبستانی

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : نظری - عملی

پیش نیاز : تربیت بدنی عمومی (۱)

ساعات تدریس : ۳ ساعت در هفته

هدف درس :

دانشجویان رشته کودکان استثنایی دوره کاردانی تربیت معلم پس از گذراندن این درس ، ضمن فراگیری تاریخچه ، تعریف ، اصول و اهداف تربیت بدنی ، بانقش ورزش در سلامت ، مراحل تدریس در ساعت ورزش ، انواع بازیهای میدانی و غیر میدانی و همچنین ورزشهای اصلاحی و نحوه ارزشیابی در حیطه روانی - حرکتی آشنایی شوند .

سرفصلهای درس :

تاریخچه تربیت بدنی

اصول تربیت بدنی

اهداف تربیت بدنی

ورزش و سلامت

- تأثیر ورزش در بهداشت (روانی و اجتماعی)

معلم تربیت بدنی :

- ویژگیهای معلم تربیت بدنی

- نکاتی که معلم باید در بازی بدان توجه کند :

- توجه به معلولیت و محدودیتهای کودکان

مراحل تدریس يك ساعت درس ورزش

- بازیهای پرورشی شامل :

- بازیهای امدادی

- بازیهای دسته جمعی

- بازیهای کلاسی

- برگشت به حالت اولیه

- آشنایی با ورزشهای میدانی

(۱)

- ورزش ویژه نابینایان

- متناسب سازی محیطهای ورزشی معلولین بینایی

- نکاتی که میبایست در اردوهای ورزشی نابینایان رعایت شود.

- طبقه بندی معلولین در کلاسهای B_1, B_2, B_3

- رشته های ورزشی معلولین بینایی

- دو و میدانی و مسابقات پنجگانه برای مردان و زنان

- گلبال

- شنا

- شודان (تنیس روی میز نابینایان)

- ورزشهای اصلاحی :

- اهداف و اهمیت ورزشهای اصلاحی (توان بخشی کودکان استثنایی)

- ورزشهای مناسب برای دختران

- حیطه روانی حرکتی و ارزشیابی آن

- کارنامه ورزشی

منابع

۱- ورزش و تحرك و جهت یابی نابینایان - خانم نیره همتی گرگانی - ۱۳۶۲

۲- ورزش ویژه جانبازان و معلولان - ترجمه و تاءلیف : فاطمه حاج فتاح - ۱۳۶۱

۳- توانبخشی ورزش نابینایان - سید مهدی صادقی نژاد - مرکز تربیت معلم بلال

حبشی - ۱۳۶۷

۴- بازیهای پرورشی درمدارس - اداره کل تربیت بدنی وزارت آموزش و پرورش

نام درس: ساخت وسایل آموزشی برای ناشنوایان

تعداد واحد: ۱ واحد

نوع واحد: کارگاهی

پیش نیاز: -

ساعات تدریس: ۳ ساعت در هفته

هدف درس:

دانشجویان رشته آموزش و پرورش ناشنوایان و نیمه شنوایان تربیت معلم کودکان استثنایی پس از پایمان این درس ضمن آموختن روشهای طراحی و تولید مواد آموزشی در تولید و کاربرد آنها مهارت پیدامی کنند.

سرفصلهای درس:

- ۱- ساخت و تهیه وسایل مورد استفاده در تربیت حواس مختلف (بینایی، شنوایی و...) .
- ۲- ساخت و تهیه وسایل مورد استفاده در تقویت هماهنگی چشم و دست - مانند تابلوی جایگذاری میوه ها - اشکال هندسی - حیوانات و... .
- ۳- ساخت و تهیه وسایل مورد استفاده در زبان آموزی .
- ۴- ساخت و تهیه وسایل مورد استفاده در آموزش علوم .
- ۵- ساخت و تهیه وسایل مورد استفاده در آموزش ریاضی .
- ۶- ساخت انواع ترانس پرنسی - انواع سیرن - خانه عروسکی - عروسکهای پارچه ای جهت آموزش بازیهای نمایشی - پاراوان و... جهت فعالیتهای تکمیلی در کلاس .

نام درس : تمرین معلمی اختصاصی (تکمیلی کودکان استثنایی)

تعداد واحد : ۴

نوع واحد : کارآموزی (کارگاهی)

پیش نیاز : سنجش و اندازه‌گیری پیشرفت تحصیلی ، کلیات روشها و فنون تدریس ، آشنایی با

مسایل و ویژگیهای کودکان استثنایی (۱)

ساعات تدریس : ۶ ساعت در هفته + ۶ ساعت مربوط به درس تمرین معلمی

هدف کلی :

در پایان يك سال برنامه کارورزی (دو روز در هفته) از دانشجو معلم انتظار می‌رود که مستقلاً " مسئولیت آموزش و پرورش و اداره دانش آموزان استثنایی يك کلاس را در حد قابل قبول بعهده گیرد .

مجریان برنامه کارورزی

مجریان برنامه کارورزی عبارتند از :

۱- مدرس راهنما ۲- معلم راهنما ۳- دانشجو - معلم (کارورز) ۴- مدیر یا معاونین مدرسه .

مراحل اجرایی برنامه کارورزی :

جهت تحقق یافتن هدفهای کارورزی و ایجاد رابطه بین دروس نظری و کارمعلمی ، هر هفته ۲ روز از برنامه (۱۲ ساعت) آموزشی مرکز تربیت معلم استثنایی به امر کارورزی اختصاص می‌یابد . این برنامه در سال دوم تربیت معلم بصورت يك جریان تدریجی و پیوسته از آغاز سال تحصیلی شروع شده و تا پایان سال تحصیلی ادامه خواهد داشت . اجرای این برنامه دارای مراحل است که به ترتیب زیر به مورد عمل در خواهد آمد :

مرحله اول : توجیه و آشنائی با برنامه .

الف : توجیه و آشنائی سازمانهای اجرایی

ب : توجیه و آشنائی دانشجویان

مرحله دوم : فعالیت های عملی .

الف : آشنائی بامدرسه .

ب : شرکت در فعالیتهای آموزشی کلاس

ج : تدریس مستقل

مرحله سوم : جمع بندی و نتیجه گیری از فعالیت های انجام شده

الف : جلسات خصوصی

ب : جلسات عمومی

توضیح آنکه بین فعالیت های مختلف نام برده شده در مرحله دوم بخصوص قسمت ب و ج حد فاصل و مرزبندی مشخصی وجود ندارد و سهیچوجه نمیتوان این فعالیت ها را از یکدیگر مجزا نمود . دانشجوی کارورز در اولین هفته ورود بمدرسه ضمن آنکه بامدرسه آشنا میشود، در جریان تدریس نیز کم و بیش شرکت میکند و هر هفته که میگذرد بر میزان شرکت و فعالیت او در امر آموزش و کنترل کلاس افزوده شده و تجارب بیشتری در این زمینه برای خود کسب خواهد نمود .
توجه : راهنمای درس تمرین معلمی اختصاصی در ضامم این برنامه موجود است .
مراجعه شود .

ضمائم ۱ : درس آشنایی با ویژگیها و مسائل کودکان استثنایی (۲)

مراحل اجرای برنامه :

مدرس درس " آشنایی با ویژگیها و مسائل کودکان استثنایی (۲) (بازدید و گزارش نویسی)" بهتر است از بین مدرسان آگاه به مسائل کودکان استثنایی و آشنا به روشهای تحقیق و مشاهده انتخاب شود. او برای اجرای این درس لازم است يك برنامه منظم و از قبل آماده شده تهیه و با شروع دوره آموزش (نیمسال) به ترتیب زیر بمورد اجرا بگذارد :

- ۱- تشکیل جلسات مشورتی و تبادل نظر با مدرسان دروس اختصاصی گرایشهای مختلف رشته کودکان استثنایی بمنظور آگاهی از نقطه نظرهای آنان در مورد انتخاب مراکز مورد بازدید.
- ۲- همکاری با مسئولان آموزشی مرکز تربیت معلم در جهت تمهید مقدمات و انجام مکاتبات لازم برای تنظیم برنامه بازدید.
- ۳- همکاری با مسئولان مرکز در ایجاد ارتباط و تماس با سازمانها و ادارات و نهادهای مربوط به نگهداری، آموزش و توانبخشی کودکان استثنایی (سازمان بهزیستی، کارشناس کودکان استثنایی و ...) به منظور جلب موافقت در جهت اجرای برنامه بازدید از واحدهای تحت مدیریت آنان.
- ۴- تبادل نظر با مسئولان مرکز در زمینه پیش بینی و آماده سازی وسایل ایاب و ذهاب و امکانات لازم - برای اجرای هر چه بهتر برنامه.
- ۵- تنظیم و اعلام برنامه بازدید به مسئولان مرکز و دانشجویان.
- ۶- تشکیل جلسات توجیهی با دانشجویان در مورد آشنا ساختن آنان با اهداف، ضرورتها و مراحل اجرای برنامه و پاسخگویی به سئوالات و رفع اشکالات احتمالی آنان در زمینه تهیه گزارشها.
- ۷- قبل از هر بازدید اطلاعات مختصر و کلی در مورد خصوصیات محل مورد بازدید و ویژگیهای آن در اختیار دانشجویان قرار گیرد.
- ۸- برای ایجاد همسانی و یکنواختی در فرم گزارشات دانشجویان و روشن تر شدن تکلیف دانشجویان

در زمینه محتوا و مندرجات گزارشات تومیه می‌شود دانشجویان گزارشات خود بر اساس پیوست تهیه و به مدرس مربوطه تسلیم نمایند.

نحوه ارزشیابی از فعالیت دانشجویان در درس "بازدید و گزارش نویسی از مراکز کودکان استثنائی"

=====

باتوجه به جدول ارزشیابی زیر فعالیت دانشجویان در این درس شامل چهار بخش است:

الف- ارزشیابی از انضباط کاری و حضور مرتب دانشجویان در بازدیدها و تحویل به موقع گزارشات (حداکثر ۳ نمره)

ب- ارزشیابی از میزان تحرک و رغبت دانشجویان به فعالیت در خلال بازدید و طرح سئوالات مناسب و بجای (حداکثر ۳ نمره)

ج- ارزشیابی از میزان احساس مسئولیت با منانت و بیختگی دانشجویان در برخورد با در جریان بازدید (حداکثر ۲ نمره)

د- ارزشیابی از گزارشهای دانشجویان بر اساس فرم صفحه () (حداکثر ۱۲ نمره)

دانشجویان پس از انجام هر بازدید یک گزارش بر اساس فرم صفحه () تنظیم و بموقع تسلیم مدرس مربوطه می‌نمایند. بنابراین هر دانشجو در طول دوره آموزش (نیمسال) باید به تعداد بازدیدهای انجام شده گزارش تهیه و تسلیم نموده باشد مدرس می‌تواند به یکی از دو روش زیر نمره هر گزارش را تخصیص دهد.

۱- برای هر گزارش حداکثر ۱۲ نمره منظور کنند و در خاتمه دوره با محاسبه معدل نمرات مربوطه گزارشها نمره نهائی مربوطه ردیف ۴ جدول ارزشیابی ضمیمه را برای هر دانشجو استنتاج نماید.

۲- حداکثر نمره هر گزارش را از فرمول $\frac{12}{\text{تعداد گزارشها}} = \text{نمره هر گزارش}$ محاسبه و سپس در خاتمه دوره با جمع نمرات مربوطه به گزارشها نمره مربوطه ردیف ۴ جدول ارزشیابی ضمیمه را برای هر دانشجو بدست می‌آورد مواردی که در ارزشیابی گزارشهای می‌تواند مورد توجه قرار گیرد عبارتند از:

- ۱- بخش توصیف مربوط به گزارشها هر چه بیشتر واقعی، دقیق و کامل تهیه شده باشد.
- ۲- دانشجو در توصیف موارد مشاهده شده بیشتر به شرح وقایع پرداخته واز تجزیه و تحلیل و نتیجه‌گیری در این بخش خودداری کرده باشد.
- ۳- گزارش هر چه بیشتر خوانا و تمیز تهیه شده باشد.
- ۴- در تهیه گزارش رعایت نکات دستوری شده باشد.

ردیف	نوع فعالیت	حداکثر نمره	نمره دانشجو	اظهار نظر مدرس
۱	انضباط کتبی، حضورها مرتب دانشجوی در بازدیدها وتحویله موقع گزارشها	۳ نمره		
۲	میزان تحرک، ورعیت دانشجویه فعالیت در خلال بازدید و طرح سئوالات مناسب و بیجا	۳ نمره		
۳	میزان احساس مسئولیت متانت و بختگی دانشجو در برخورد با در جریان بازدید	۱۲ نمره		
۴	تهیه گزارشها: شماره ۱ شماره ۲ شماره ۳ شماره ۴ شماره ۵ شماره ۶ شماره ۷ شماره ۸ شماره ۹ شماره ۱۰			
جمع		۲۰ نمره		

فرم مربوط به گزارش مشاهدات در جریان بازدید

هدف از بازدید	محل مورد بازدید	آدرس بازدیدکننده :
تاریخ بازدید	مدت بازدید	
۱- توصیف مشاهدات		
۲- تعبیر و تفسیر موارد مشاهده شده		
۳- پیشنهادات و ارائه راه حل		

ضمائم ۲: راهنمای درس تمرین معلمی اختصاصی (تکمیلی کودکان استثنایی)

مقدمه :

برنامه کارورزی دانشجوی-معلمان بر آنست که از این موقعیت استفاده نموده و قبل از رهاساختن کار آموزان در مدارس گوشه و کنار کشور، با برنامه ای منظم و حساب شده آنان را به مدارس و کلاسهای درس بفرستند تا اوضاع و احوال مدارس را مورد مشاهده قرار دهند، شیوه برخورد و حل مسایل آموزشی و تربیتی توسط کارکنان رسمی مدرسه را از نزدیک به بینند و در این رهگذر خود نیز مستقیماً " با مسایل کلاس درگیر شوند، حضور و شرکت فعال کارورزان در مدارس به آنان فرصت خواهد داد تا حداقل با بخشی از مشکلات آینده خود بطور مستقیم روبرو شده و جهت حل آن مشکلات چاره اندیشی نمایند. کارورزان در طول یکسال کارورزی فرصت خواهند یافت تا با استفاده از فرصتهای تجربی واقعی مشکلات و راه حل های پیشنهادی خود را حضوراً " با مدرسان خود در میان گذاشته و ضمن برخورداری از راهنماییها و انتقادات اصولی و سازنده آنان، در تجارب آموزشی ایشان نیز شریک بشوند. واضح است که تجارب آموزشی مدرسان تربیت معلم و امکانات مرکز تربیت معلم - هر چند عالی و بی نقص باشد پاسخگوی تمام سئوالات و مشکلات معلمان آینده نخواهد بود.

حداکثر سعی و تلاش مرکز تربیت معلم آنست که دانشجوی - معلم را طوری تربیت کند که بطور نسبی خودکفا شده، بتواند هنگام روبروشدن با مشکلات در موقعیتهای واقعی محیط آموزشی شخما " با مشکلات دست و پنجه نرم کرده و آن مشکلات را در حد توانایی خود متناسب با موقعیت مکانی محیط آموزشی خود حل نماید. برای رسیدن به خودکفایی در حل مسائل و مشکلات آموزشی و اتخاذ تصمیمات صحیح آموزشی

برنامه کارورزی دانشجویان معلمان در سال دوم تکمیل به شیوه‌هایی اجرا خواهد شد تا ضمن یک سال کارورزی - هر هفته دو روز و در مجموع ۱۲ ساعت (باسپمای واقعی یکی از مدارس استثنایی به معنی وسیع کلمه آشنا گشته و از نزدیک شیوه‌های برخورد کارکنان مدرسه باهمدیگر، برخورد آنان با دانش‌آموزان، نحوه ارتباط مدرسه با اولیا، دانش‌آموزان، نحوه تدریس و اداره کلاس توسط معلم ... را مورد مشاهده و مطالعه قرار داده و بطور مستقیم با بخشی از مسایل آموزشی موجود در مدرسه آشنا شوند.

ضمن این آشنایی و برخورد مستقیم با مسایل و مشکلات سعی می‌شود که با کمک و سرپرستی مدرسان و برخورداری از کمک فکری و تجربی معلمان محل کارورزی، دانشجویان معلم معلومات و دانش نظری خود را به کار گرفته و شیوه‌های صحیح استفاده عملی از معلومات و دانسته‌های خود را فراگیرند. بطوریکه در پایان یک سال کارورزی بتواند مستقلاً و بدون کمک و یا حضور دیگران مسئولیت کنترل، هدایت و آموزش و - پرورش دانش‌آموزان استثنایی یک کلاس را در حد قابل قبول بعهده گرفته و به ایفای نقش واقعی خود یعنی معلمی بپردازد.

مجریان برنامه کارورزی و وظایف آنها:

مجریان برنامه کارورزی عبارتند از:

- ۱- مدرس راهنما
- ۲- معلم راهنما
- ۳- دانشجو - معلم (کارورز)
- ۴- مدیر یا معاونین - مدرسه

وظایف مدرس راهنما:

- ۱- آشنایان و وظایف مدرس راهنما عبارتند از:
 - ۱- آشنا ساختن کارورزان با هدفهای برنامه کارورزی
 - ۲- تدریس مباحث نظری مشاهده و گزارش نویسی به دانشجو-معلمان
 - ۳- انتخاب مدارس محل کارورزی با همکاری کارشناسی کودکان استثنایی آموزش و پرورش و ایجاد نگرش مثبت در آن واحد از جهت اجرای برنامه کارورزی
 - ۴- تقسیم کارورزان در مدارس انتخاب شده
 - ۵- آشنا ساختن کارورزان با کارکنان مدرسه و ایجاد جو همکاری و صمیمیت بین کارورزان و کارکنان مدرسه
 - ۶- پیگیری فعالیتهای تعیین شده جهت برنامه کارورزی بطور مرتب و دقیق

- ۷- تشکیل جلسات گروهی با دانشجو- معلمان و بررسی مشکلات و مسایل برنامه کارورزی (درماه اول هر هفته يك جلسه بصورت جمعی و جلسات انفرادی در صورت ضرورت) و در مراحل بعدی عنداللزوم .
- بازدید از مدارس حوزه کار خود بطور مداوم و برطرف کردن مشکلات آموزشی کارورزان در محل .
 - مطالعه و بررسی کلیه گزارشهای تنظیم شده توسط کارورزان و ارائه راهنماییهای لازم .
 - مطالعه و بررسی کلیه طرح درسهای روزانه کارورزان و ارائه راهنماییهای لازم .
 - کمک به کارورزان در تدوین برنامه تدریس مستقل خود .
 - تنظیم برنامه جهت حضور در کلاس یا محیط آموزشی به منظور ارزیابی از شیوه تدریس و کنترل دانش آموزان بوسیله دانشجو - معلمان .
 - ارزیابی تدریس مستقل کارورزان .
 - تلاش جهت ازمیان بردن نگرش های منفی نظیر روحیه بازرسی و بازخواست در ارتباط میان دانشجو - معلمان و مدرسه محل کارورزی با همکاری و همیاری کارشناسی کودکان استثنائی .
 - تلاش جهت ایجاد نگرش مثبت در دانشجو - معلمان در مورد مسئولیت معلم راهنما و مدیر مدرسه محیل کارورزی در امر ارزشیابی فعالیت های آنان .
 - ارزیابی کلی از فعالیت های سالیانه کارورزان و درج نتایج آن در لیست نمرات امتحانی مربوطه .
 - همکاری و همفکری دائم با ستاد کارورزی مرکز و سایر مدرسان راهنما به منظور تبادل اطلاعات و تلاش در جهت بالا بردن کیفیت برنامه کارورزان .
 - همکاری و همفکری دائم با مدیران و کارکنان مدرسه در جهت بهبود برنامه کارورزی .
 - ارائه نظرات و پیشنهادات سازنده و اصولی خود در مورد برنامه کارورزی در پایان سال به مرکز تربیت معلم استثنائی .

تعداد دانشجویان هر مدرس راهنما :

برای آنکه مدرس راهنما بتواند وظایف تعیین شده در برنامه کارورزی را بنحو مطلوب انجام بدهد با توجه به اینکه وضع جغرافیائی مدارس کیفیت کار و وسعت فعالیتهای کارورزی در مقایسه با تربیت معلم عادی از ویژگی خاصی برخوردار است .

تعداد دانشجویان کارورز برای هر مدرس نباید از ۱۵ نفر بیشتر باشد .

وظایف معلم راهنما :

در این برنامه به معلم کلاسی که کارورز در آن به انجام فعالیتهای کارورزی اشتغال می یابد معلم راهنما می گوئیم . معلم - راهنما در جریان کارورزی نقشی اساسی به عهده دارد . وی سرمشق رفتاری و عملی

برای دانشجویان کارورزی بوده و به عنوان الگو و نمونه در تکوین مهارت‌های شغلی کارورزان جوان و خدمت به جامعه تربیت معلم کشور و وظیفه ای بسیار حساس و موثر را دارا می‌باشد. لذا حتی المقدور باید سعی شود افرادی بعنوان معلم راهنما برگزیده شوند که دارای تجربه و مهارت کافی در امر آموزش و پرورش باشند.

وظایف مهم معلم - راهنما در برنامه کارورزی بشرح زیر می‌باشد:

- فراهم ساختن موجبات آشنائی کارورزان با دانش آموزان کلاس ، برنامه ها و جریان آموزشی مدرسه .
- پذیرش کارورز و ایجاد تسهیلات لازم جهت مشارکت وی در فعالیتهای آموزشی و پرورشی مدرسه .
- سپردن بخشی از فعالیتهای آموزشی و پرورشی کلاس به کارورز در دوره شرکت در فعالیت های کلاس .
- سپردن کلیه فعالیتهای آموزشی و پرورشی کلاس در دوره تدریس مستقل به کارورز انتظار می‌رود که همکاری دو جانبه و صمیمانه معلم راهنما و کارورز باعث افزایش سطح یادگیری دانش آموزان گردد .
- دقت در فعالیتهای کارورز در جریان کارورزی وی و در میان گذاشتن نظرات و پیشنهادات خود با کارورز به منظور رفع اشکالات و نقایص مشاهده شده .
- ارزشیابی از فعالیتهای کارورزان و تنظیم و تکمیل فرم مخصوص ارزشیابی فعالیت کارورز .
- ارائه نظرات و پیشنهادات خود درباره مهارتها و توانائیهای کارورز به مدرس راهنما .

وظایف دانشجو - معلم (کارورز) در برنامه کارورزی :

- حضور مرتب در کلاسهای نظری و بررسی مسایل و مشکلات کارورزی .
- حضور مرتب در مدرسه محل کارورزی و رعایت دقیق مقررات آن .
- داشتن رفتار و لباس مناسب با موازین اسلامی .
- امضاء دفتر حضور و غیاب مدرسه .
- ایجاد رابطه دو ستانه و صمیمانه با کارکنان مدرسه .
- مشاهده مستقیم فعالیتهای آموزشی و پرورشی و نحوه تدریس در کلاسهای مختلف .
- شرکت در انجمنها و شوراهای مختلف مدرسه (حداقل یکبار) .
- مشاهده رفتار دانش آموزان در ساعات تفریح در محوطه مدرسه .
- ورود به کلاس همراه با معلم راهنما .
- توجه دقیق به نحوه کار و رفتار معلم در حین تدریس بنحوی که رفتار او در کلاس باعث حواس پرتی شاگردان و معلم نگردد .
- یادداشت نکات مهم و مثبت کلاس بطور خلاصه . این کار نباید بنحوی انجام گیرد که موجبات حواس پرتی معلم و شاگردان را فراهم سازد .

- طرح نکات مثبت کار معلم با وی در خارج از کلاس در صورت ضرورت (ولی از تکنیکات منفی خودداری کند) .
- عدم دخالت در جریان آموزش و پرورش کلاس .

- طرح درسهای تهیه شده را قبل از کلاس در اختیار معلم - راهنما بگذارد .

- هر نوع فعالیت آموزشی و یا تربیتی مورد نظر را قبل از اجرا با معلم راهنما در میان نهاده و در صورت موافقت وی اجرا نماید .

- در صورت موافقت معلم راهنما از دانش آموزان ارزشیابی پیشرفت تحصیلی به عمل آورده و کلیه مرا
ارزشیابی از تهیه سؤال تابلویی نتایج را مشخصا " انجام دهد و نتایج را در اختیار معلم راهنما قرار
دهد .

- فعالیت‌های تعیین شده در برنامه کارروزی را طبق برنامه و در موعد مقرر انجام و آنها را به اطلاع مدرس -
راهنما برساند .

- جهت تدریس مستقل خود با همکاری و موافقت معلم راهنما برنامه تنظیم نموده و متناسب با پیشرفت درسی
دانش آموزان طبق برنامه مستقلا " تدریس نماید .

بطور کلی دانشجو - معلم باید همیشه با آمادگی کامل طبق برنامه در ساعت مقرر در محل مدرسه حضور
یافته و ضمن رعایت مقررات مدرسه، بدون دخالت در مسایل انضباطی و تربیتی مدرسه ، فعالیت‌های
تعیین شده در برنامه کارروزی را انجام دهد .

وظایف مدیر و معاونین مدرسه در برنامه کارروزی :

- همکاری مستقیم با مرکز تربیت معلم و مدرسین راهنما در اجرای فعالیت‌های کارروزی .

- آشنا نمودن کارروزان با سایر کارکنان مدرسه و ایجاد تسهیلات لازم جهت پیشبرد هدفهای برنامه -
کارروزی .

- معرفی معلمان راهنما به کارروزان .

- ثبت نام کارروزان در دفتر حضور و غیاب مدرسه و نظارت بر جریان حضور مرتب آنان در مدرسه .

- مطلع ساختن مدرس راهنما از وضع حضور و غیاب دانشجویان و نحوه رفتار و برخورد آنان با کارکنان و محیط
مدرسه .

- ارائه پیشنهادات و انتقادات اصولی و سازنده خود در رابطه با برنامه کارروزی به مدرس راهنما .

- تکمیل و تحویل فرم ارزشیابی فعالیت کارروزی و ارائه بموقع آن به مدرس راهنما .

انتخاب مدارس محل کارروزی :

برنامه کارروزی با همکاری و مسئولیت مستقیم مراکز تربیت معلم و اداره کل آموزش و پرورش -

(کارشناسان) کودکان استثنائی (انجام می‌گیرد . مسئول مستقیم برنامه کارروزی در مرکز تربیت معلم با ستاد کارروزی (مدرسین - راهنما) و در آموزش و پرورش با مدارس استثنائی می‌باشد .

در شهریور ماه هر سال توسط مرکز تربیت معلم جلسه ای با حضور کارشناس مسئول کودکان استثنائی ، اعضای ستاد کارروزی ، رئیس مرکز با معاون آموزش مرکز تشکیل می‌گردد .

در این جلسه يك شناخت کلی از برنامه و اهداف کارروزی و اهمیت آن در تربیت معلمانی شایسته و کار آمد مورد بحث قرار خواهد گرفت . همچنین وظایف و مسئولیت هائی که کارشناسی کودکان استثنائی و مدرسان کارروزی در ارتباط با مسئله کارروزی بعهده دارند همراه با وظایف و مسئولیت‌های دانشجویان - کارروزی بررسی خواهد شد . هدف از این نشست آن است که از طریق گفت و شنود راه برای پذیرش دانشجو - کارروزی به مدارس هموارتر گردد .

در آغاز سال تحصیلی مدیران مدارس نیز طی جلسه ای که به دعوت مرکز تربیت معلم استثنائی تشکیل می‌شود اطلاعات مورد نیاز تنظیم برنامه کارروزی را نظیر :

تعداد کلاسها ، سطوح کلاسها ، تعداد معلمین با نکر میزان سابقه ، معلومات و دوره های آموزشی که هر کدام طی کرده اند همراه با وضعیت کادر اداری مدرسه از نظر میزان تجربه و تخصص را در اختیار مرکز تربیت - معلم استثنائی می‌گذارند . ستاد کارروزی هر مرکز با مطالعه این اطلاعات ، مدارس مورد نیاز را به تعداد دانشجویان کارروزی خود انتخاب نموده و ضمن تماس مجدد با کارشناس کودکان استثنائی ترتیب اعزام - دانشجویان به مدارس محل کارروزی بطور رسمی داده خواهد شد .

در مواردی که امکان انتخاب و گزینش مدارس جهت کارروزی وجود داشته باشد ، شرایط زیر می‌توانند مورد توجه قرار گیرد .

۱- درصد بیشتری از کارکنان آموزشی مدرسه از تجربه کافی برخوردار باشند و دوره های تربیت معلم را دیده باشند .

- ۲- مدرسه از امکانات کافی متناسب با رشته تحصیلی دانشجویان کارروزی برخوردار باشد .
 - ۳- داشتن پایه های تحصیلی مختلف (بویژه پایه های آمادگی و اول) .
 - ۴- نزدیک بودن به محل تحصیل دانشجویان کارروزی .
- مراحل اجرایی برنامه کارروزی :

جهت تحقق یافتن هدفهای کارروزی و ایجاد رابطه بین دروس نظری و کار عملی ، هر هفته ۲ روز از برنامه (۱۲ ساعت) آموزشی مرکز تربیت معلم استثنائی به امر کارروزی اختصاص می‌یابد . این برنامه در سال دوم تربیت معلم بصورت يك جریان تدریجی و پیوسته از آغاز سال تحصیلی شروع شده و تا پایان سال تحصیلی

ادامه خواهد داشت • اجرای این برنامه دارای مراحل است که به ترتیب زیر به عمل در خواهد آمد :

مرحله اول : توجیه و آشنائی با برنامه •

الف : توجیه و آشنائی سازمانهای اجرایی •

ب : توجیه و آشنائی دانشجویان •

مرحله دوم : فعالیتهای عملی •

الف : آشنائی با مدرسه •

ب : شرکت در فعالیتهای آموزشی کلاس •

ج : تدریس مستقل •

مرحله سوم : جمع بندی و نتیجه گیری از فعالیتهای انجام شده •

الف : جلسات خصوصی •

ب : جلسات عمومی •

توضیح آنکه بین فعالیتهای مختلف نام برده شده در مرحله دوم بخصوص قسمت ب و ج هدف اصلی و مرزبندی مشخصی وجود ندارد و بهیچوجه نمیتوان این فعالیت ها را از یکدیگر مجزا نمود • دانشجویی کارورز در اولین هفته ورود به مدرسه ضمن آنکه با مدرسه آشنا می شود، در جریان تدریس نیز کم و بیش شرکت می کند و هر هفته که می گذرد بر میزان شرکت و فعالیت او در امر آموزش و کنترل کلاس افزوده شده و تجارب بیشتری در این زمینه برای خود کسب خواهد نمود • بنابراین اگر چه مثلا " تدریس مستقل پس از انجام دوره تدریس غیر مستقل انجام می پذیرد ولی کارورز پس از رسیدن به دوره تدریس مستقل ممکن است در یک هفته بطور همزمان به مشاهده تدریس غیر مستقل و تدریس مستقل اشتغال ورزد •

در دنباله این مطلب به شرح هر یک از فعالیتهای بالا می پردازیم :

مرحله اول : توجیه و آشنائی با برنامه •

مدت اجرا : حداکثر ۴ هفته •

الف : توجیه و آشنائی سازمانهای اجرایی •

هدف :

۱- تماس با کارشناس استثنائی آموزش و پرورش و مدارس و توضیح برنامه کارورزی و چگونگی اجرای آن •

۲- آشناساختن مدارس با وظایف و مسئولیت های مدرسه و کارورزان در قبال یکدیگر •

۲- انتخاب مدارس و جایگزینی دانشجویان .

همچنانکه قبلاً گفته شد بخشی از این فعالیت ها قبل از شروع سال تحصیلی انجام خواهند پذیرفت . در مه‌ماه ضمن آشناساختن دانشجویان با جنبه های مختلف برنامه ، مدارس محل کارورزی آنان انتخاب خواهد شد .

ب : آمادگی و آشنائی دانشجویان .

هدف :

۱- آشناساختن کارورزان با جریان کلی کارورزی و کیفیت ارزیابی آن در طول برنامه .

۲- آشناساختن کارورزان با موقعیت جغرافیایی مدرسه محل کارورزی خود .

در این مرحله فلسفه و اهمیت برنامه کارورزی مورد بحث و بررسی قرار خواهد گرفت و سپس کارورزان با مراحل اجرای برنامه ، وظایف و مسئولیت های خویش در برابر مسایل آموزشی و اداری مدرسه ، وظایف خویش در برابر دانش آموزان مدرسه و شیوه های ارزشیابی از فعالیت ها و عملکردهای یکساله خود بطور مفصل آشنا خواهند شد . در این مرحله همچنین مدرس راهنما برای دانشجویان خود مروری بر شیوه های مشاهده رفتار ، تهیه گزارش و نوشتن طرح درس خواهد کرد و اطلاعات لازم را در اختیار آنان قرار خواهد داد . در جریان این فعالیت ها مدارس محل کارورزی نیز انتخاب شده و کارورزان پس از آشنائی با موقعیت جغرافیائی مدرسه محل خدمت خویش ، کار خود را بطور رسمی در مدارس آغاز می نمایند .

مرحله دوم : فعالیت های عملی .

این مرحله که خود از سه دوره : الف - آشنائی با مدرسه .

ب - شرکت در فعالیت های آموزشی و پرورشی .

ج - تدریس مستقل .

تشکیل شده است کلیه فعالیت های عملی دانشجویان در برنامه کارورزی را شامل می شود . طی دوروز - ۸ ساعت از برنامه کارورزی در این مرحله به فعالیت های کارورزی در مدرسه اختصاص داده می شود . چهار ساعت دیگر برنامه به تشکیل جلسات گروهی ، انفرادی و بابررسی مسایل و مشکلات کارورزی اختصاص داده می شود . این جلسات هر هفته در مرکز تربیت معلم با شرکت مدرس راهنما و دانشجویان کلاس تشکیل می گردد . در این قسمت به تشریح هر یک از دوره های بالا می پردازیم :

الف : آشنائی با مدرسه .

مدت اجرا : حداکثر ۲ هفته .

هدف :

- آشنائی با محیط فیزیکی ، عاطفی و اجتماعی مدرسه .
 - آشنائی با برنامه های عمومی و کلی مدرسه .
 - آشنائی با مقررات و آئین نامه های مدرسه .
- شرح فعالیتهای کارورزان در این دوره :

کارورزان طبق آنچه که در مرحله قبل آموخته اند کار خود را بطور رسمی در مدارس محل کارورزی شروع می کنند . نخستین وظیفه مدیر مدرسه یا معلم راهنما آنست که دانشجویان کارورز را با کلیه کارکنان مدرسه نظیر ، معاونین ، معلمان ، و مربیان پرورشی ، دفترداران ، مسئول کتابخانه ، مربی بهداشت و ... آشنا سازد . پس از معارفه و آشنائی با عوامل انسانی مدرسه ، کارورزان با موقعیت مکانی مدرسه ، فضای آموزشی مدرسه و کلاس ها ، وضع بهداشت ، وسایل تفریحی و پرورشی مدرسه ، آمار دانش آموزان کلاس های مختلف ، مقررات و قوانین مدرسه ، ساعات درس و ریز مواد درسی کلاسهای مختلف ، چگونگی استفاده از دفتر کلاس و نمره گذاری در دفتر کلاس آشنا خواهند شد . دانشجویان کارورز همچنین با فعالیت های دیگر مدرسه نظیر انجمن اولیا و مربیان ، شورای معلمان ، انجمن های مختلف دانش آموزان و ... آشنا شده و حتی المقدور در ضمن سال تحصیلی در هر یک از این فعالیت ها بطور فعال شرکت خواهند نمود .

ب - شرکت در فعالیتهای آموزشی و پرورش .

مدت اجرا : ۱۰ هفته .

هدف :

- مشاهده مستقیم رفتار دانش آموزان در محوطه مدرسه و زمین ورزش .
 - مشاهده مستقیم فعالیت های آموزشی و پرورشی و نحوه تدریس و کلاس داری معلم - راهنما از طریق شرکت در کلاس درس .
 - همکاری با معلم یا مربی بهداشت در جایگزینی صحیح دانش آموزان بر حسب مشکلات جسمانی
- نظیر بینائی و شنوائی .

- گرد آوری کتاب و وسایل کمک آموزشی لازم جهت تهیه طرح درس
- کمک به دانش آموزان در اجرای انتخابات شورای دانش آموزان
- کمک به دانش آموزان در تنظیم و اجرای فعالیتهای فوق برنامه
- کمک به دانش آموزان در تنظیم و اجرای برنامه های تعاونی

- آشنائی دانشجو-معلمان با فعالیتهای آموزشی و پرورشی مدرسه و شرکت فعال در فعالیتهای همراه با معلم

• راهنما

- تهیه طرح روزانه

- اجرای تدریس با حضور معلم راهنما

فعالیتهای این دوره را می توان به دو دسته تقسیم نمود:

۱- مشاهده جریان فعالیتهای آموزشی و پرورشی

۲- مشاهده و شرکت در فعالیتهای آموزشی و پرورشی

پس از معارفه و همزمان با انجام سایر فعالیت ها ، دانشجوی کارورز توسط رئیس یا معاون مدرسه

و با اجازه معلم کلاس به کلاسی که برای او در نظر گرفته شده است هدایت می شود و در عقب کلاس

می نشیند و به مشاهده وضعیت فیزیکی کلاس (نور ، حرارت ، وضع میز و نیمکت و تناسب آن ها با فضای

دانش آموزان کلاس ، نحوه چیدن میز و نیمکت و رعایت فاصله دانش آموزان با تابلو ، تناسب فضای

کلاس با تعداد دانش آموزان و ...) و وضعیت آموزشی کلاس می پردازد . وضعیت آموزشی کلاس می تواند

از چند جهت مورد مشاهده قرار گیرد .

۱- از نظر کار معلم : چگونگی ورود او به کلاس ، توجه به حضور و غیاب دانش آموزان ، نحوه زمینه سازی

و شروع درس ، داشتن طرح درس ، بررسی تکالیف و پرسش در مورد درس گذشته ، رفع اشکال دانش آموزان

ربط درس گذشته با درس جدید ، بیان هدفهای درس ، چگونگی ارائه مطلب ، تسلط بر جریان آموزش و

کلاس ، استفاده از روشهای مختلف تدریس متناسب با هدفهای درس ، بهره گیری از مواد آموزشی ، نحوه

تشویق و تنبیه ، چگونگی کنترل و اداره کلاس ، جمع بندی از مطالب ارائه شده ، تعیین تکالیف و ...

۲- از نظر کار دانش آموزان در کلاس : حضور به موقع در کلاس ، آمادگی جهت یادگیری ، نحوه برخورد با

یکدیگر ، حفظ نظم در کلاس ، شرکت فعال در جریان آموزش ، توجه به سوءالات مطرح شده در کلاس

نحوه پاسخگویی به سوءالات و ...

یکی دیگر از فعالیتهای مفید در این دوره آن است که دانشجو معلم با همکاری معلم راهنما یکی از

دانش آموزان مدرسه را که دارای مشکل (از قبیل مشکل درسی یا رفتاری) می باشد انتخاب نموده و به صورت پی گیری در رابطه با مشکل شاگرد اطلاعات مناسب و دقیق جمع آوری نماید . از طریق اطلاعات مناسب جمع آوری شده دانشجو معلم می تواند علت با علل بروز رفتار مشکل در شاگرد را تشخیص داده و متناسب با دانش و تجربه خویش شیوه یا شیوه های مناسب جهت جلوگیری از بروز رفتار مشکل را پیشنهاد نموده و یکسار گیرد . (مورد پژوهش موضوع گزارش شماره ۴) . بطور کلی کارورز در این قسمت از فعالیت های خود و قسمت های بعدی برنامه ، کارورزی متناسب با نظرات و ابتکارات خود مسایل مختلف تربیتی و آموزشی در محیط آموزش (کلاس و حیاط مدرسه) را مورد مشاهده قرار داده و از آنچه که مفید و جالب می بیند یادداشت بر می دارد . در زیر توجه کارورزان را به نکاتی که ممکن است ارزش مشاهده و یادداشت برداری داشته باشند جلب می نماییم . لازم به یادآوری است که نکات ذکر شده به منظور توجه دادن و اطلاع کارورز از موارد مشاهده تنظیم شده و بهیچوجه نیاز نیست که کارورزان کلیه نکات مزبور و یا فقط این نکات را مورد مشاهده قرار دهند .

نکات احتمالی مورد مشاهده :

الف - محیط فیزیکی مدرسه .

- فضای آموزشی مدرسه .

- تعداد شاگردان مدرسه - تعداد شاگردان در پایه های مختلف - تعداد شاگردان در هر کلاس .

- مدرسه دارای کتابخانه می باشد یا خیر؟ کیفیت کتابخانه و چگونگی استفاده دانش آموزان از کتابخانه .

- مدرسه دارای نمازخانه می باشد یا خیر؟ در صورت وجود چگونگی استفاده از آن .

- مدرسه دارای آزمایشگاه هست یا خیر؟ در صورت موجود بودن نحوه استفاده از آن .

- رفیع کلاسها از نظر محل نصب تخته، میزان نور، حرارت و فضای آموزشی کلاس .

- تناسب میز و صندلی شاگردان با سن و تعداد شاگردان .

- امکانات ورزشی مدرسه .

- تعداد آبخوری در مدرسه به نسبت تعداد دانش آموزان .

- تعداد توالتها، دستشویی ها، نظافت آنها .

- نظافت کلاسها، حیاط مدرسه .

ب - عوامل انسانی :

- نحوه برخورد مدیر مدرسه با کادر آموزشی، اداری، دانش آموزان و اولیا، دانش آموزان .

- نحوه برخورد معاونین مدرسه با کادر اداری، آموزشی، دانش آموزان و اولیا، دانش آموزان .

- نحوه برخورد معلمان مدرسه با کادر اداری، سایر کارکنان آموزشی، دانش آموزان و اولیا، دانش آموزان .

- چگونگی برنامه‌ریزی و کار-بر بیان پرورشی
- چگونگی فعالیتهای ورزشی درسی ورزش
- چگونگی رفتار خدمتگزاران با دانش‌آموزان
- ج - وضعیت آموزشی :
- چگونگی برخورد معلم در بدو ورود به کلاس
- نحوه حضور و غیاب در کلاس
- وضعیت لباس معلم از نظر موازین اسلامی ، نئنانت ، راحتی ، حرکت در کلاس
- نحوه عکس العمل معلم در برخورد با رفتار دانش‌آموز
- روشهای تدریس مورد استفاده معلم ، مناسب بودن روش تدریس با موقعیت آموزشی
- معلم طرح درس در اختیار داشت ؟ بدون طرح درس ولی با طرح مناسب و از پیش در ذهن تهیه شده تدریس می‌کرد ؟ هیچکدام از دو مورد بالا
- چگونگی تن صدا و قدرت بیان معلم
- نحوه حرکت معلم در کلاس
- چگونگی استفاده معلم از وسایل کمک آموزشی (مواد آموزشی) در تدریس
- رعایت اصول و موازین اخلاق اسلامی
- نحوه استفاده معلم از زمینه سازی و شروع
- چگونگی ایجاد انگیزه در توجه کردن دانش‌آموزان به موضوع درس
- چگونگی نگاه معلم به دانش‌آموزان
- نحوه استفاده معلم از مهارتهای غیر گفتاری

در تکمیل فعالیتهای قبل دانشجو معلم ضمن انجام فعالیتهای نامبرده که در بخش مشاهده ، همانند یک دستیار معلم - راهنما را در انجام امور کلاس یاری می‌دهد ، این همکاری ها یا بصورت همکاری مستقیم با معلم - راهنما خواهد بود و یا به صورت کمک به دانش‌آموزان کلاس ، در این بخش از برنامه کارورزی - دانشجو - معلم سعی می‌کند دانش و تجارب خود را در زمینه کلاسداری و تدریس بتدریج بطور عملی بکار گیرد . برای حصول به این مقصود ضمن شرکت در کلاس ، متناسب با برنامه روزانه مدرسه برای درس آن روز کلاس طرح درس تهیه می‌کند و وسایل کمک آموزشی مناسب را فراهم ساخته و در اختیار معلم راهنما می‌گذارد ، همچنین درس مربوطه را با توجه به چند صفحه قبل و بعد از آن مطالعه کرده و با اجازه معلم - راهنما بخشی از فعالیتهای کلاس نظیر پرسش از درس قبل ، بررسی تکالیف ، حل مسائل ، انجام آزمایش توضیح مجدد درس و ... را در حضور معلم راهنما انجام می‌دهد و در صورت آمادگی طبق برنامه قبلی در حضور

ج : تدریس مستقل

مدت اجرا : این دوره بدنیاال فعالیتهای دوره قبل (شرکت در فعالیتهای آموزشی و پرورشی) شروع شده و تا پایان فعالیتهای آموزشی مدرسه محل کاروری (حدوداً " اوایل خرداد ماه) ادامه خواهد یافت .
هدف :

- تدریس عمومی برای تمام دانش آموزان کلاس توسط دانشجو - معلم با حضور معلم - راهنما
- تدریس عمومی برای تمام دانش آموزان کلاس توسط دانشجو - بدون حضور معلم - راهنما
- برخورد مستقیم و مستقل با موقعیت حقیقی کلاس درس و اتخاذ تدابیر لازم آموزشی و تربیتی .
- مدیریت و رهبری صحیح کلاس .

بمنظور دست یابی به هدفهای تعیین شده هر یک از کارورزان باید برنامه و ساعات تدریس مستقل ویا مشارکت در سایر فعالیتهای آموزشی و پرورشی خود را در این دوره باتوجه به جریان آموزشی کلاس مربوطه و توالی منظم مطالب درس با کمک و مشورت معلم راهنما برای روز و ساعات معین تنظیم کرده ، بـك نسخه از آنرا به مدرس راهنما ارائه کند . این برنامه باید طوری تنظیم شود که هر کارورز حتی المقدور ۴ - ساعت از ۸ ساعت برنامه هفتگی کاروری در مدرسه را به تدریس مستقل (۱) اختصاص دهد .

قبل از هر برنامه تدریس دانشجو - معلم موظف است که کلیه فعالیتهای مربوطه به تدریس از قبیل : تعیین موضوع مورد تدریس و هدفهای آموزشی آن ، تهیه مواد آموزشی لازم ، انتخاب روش تدریس متناسب با موضوع ، پیش بینی سوءالات مربوطه به درس قبل ، نحوه ارائه مطلب ، نحوه شرکت دادن دانش آموزان در جریان فعالیتهای آموزشی کلاس ، نحوه ارزیابی پایانی از مطلب تدریس شده ، و را در طرح درس خود مشخص نموده و در روز و ساعات معین با اطلاع و موافقت معلم - راهنما طرح درس مربوطه را به اجرا در آورد . بـك نسخه از طرح درس های روزانه در دوره تدریس مستقل جهت اطلاع معلم راهنما از جریان تدریس و آموزش در کلاس در اختیار وی قرار خواهد گرفت .

(۱) تا زمانی که از توانائی و کارآیی دانشجو - معلم در اداره کلاس و تدریس مطالب درس اطمینان حاصل نشده باشد ، حضور معلم راهنما در هنگام تدریس ضروری می باشد .

دانشجو در پایان یکی از جلسات تدریس مستقل خود، نحوه تدریس و آموزش خود را با توجه به طرح درس تهیه شده مورد تجزیه و تحلیل قرار می دهد. نتیجه بررسی خود در باره طرح پیش بینی شده جهت آموزش يك جلسه درس و آنچه که در کلاس بطور عملی پیاده نموده است بصورت کتبی همراه با طرح درس (طرح درس شماره ۲) به مدرس راهنما تحویل می دهد.

مدرس راهنما نیز در دوره تدریس مستقل حداقل یکبار به منظور ارزیابی تدریس کارورز در کلاس درس دانشجو حضور خواهد یافت. در این جلسه مدرس راهنما با در دست داشتن طرح درس روزانه کارورز، ضمن مشاهده دقیق فعالیتهای دانشجو براساس مواردی که در فرم شماره ۶ آمده است عملکرد کارورز را مورد ارزیابی قرار می دهد.

پس از پایان هر یک از جلسات با معلم راهنما و یا مدرس راهنما، از یکطرف ضمن بازگو کردن و تا بیید نکات مثبت کار دانشجو به تقویت این رفتارها پرداخته و از طرف دیگر به تضعیف و خاموش ساختن نکات منفی و ضعیف رفتارهای احتمالی وی در جریان تدریس خواهد پرداخت.

همچنانکه قبلاً گفته شد، پس از اطمینان از کارآئی و توانائی کارورز در اداره و آموزش دانش آموزان، تدریس وی بدون حضور معلم راهنما صورت خواهد گرفت، عدم حضور معلم راهنما باعث می شود که کارورز در کنترل و هدایت دانش آموزان خود آزادی عمل بیشتری احساس نماید.

بخاطر کنترل و هدایت دانش آموزان و ارائه مطالب احساس غرور و شخصیت بیشتری می نماید.

خود را در محیطی کاملاً طبیعی احساس نموده و از این رو قدرت خلاقیت و ابتکاری در امر کنترل، هدایت و ارائه مطالب بیشتر مشخص گردد.

از نزدیک با مسائل و مشکلات کار آینده خود آشنا شده و قبل از شروع کار معلمی تا سر حد امکان دسترسندد رفع آن مشکلات برآید.

کارورز در طول برنامه تدریس مستقل کوشش می کند تا با آزادی عمل بیشتر و به مدد قدرت خلاقیت و ابتکار خود، تشویرهای تربیتی آموخته شده را در میدان عمل بکار گیرد. این آزادی عمل در میدان تجربه به دانشجو معلم امکان می دهد تا کلیه فعالیت های آموزشی و پژوهشی مرکز تربیت معلم را به صحنه عمل آورده و بدین ترتیب موقعیت بسیار مناسبی جهت شناخت بازده فعالیتهای تربیتی و ارزیابی آنها فراهم نماید. در این دوره تدریس مستقل دانشجو معلم فرصت خواهد یافت تا در شناخت موقعیت های معلمی و ارزیابی کار خود موفقیت های چشم گیری کسب نماید. خود سنجی یا خود ارزیابی دانشجو معلم در این دوره به وی فرصت می دهد تا خود را بیش از پیش برای وظیفه مهم و مقدسی که در پیش دارد آماده سازد. فعالیتهای این دوره همچنین فرصتی است برای ارزیابی کار مرکز تربیت معلم و شناخت نکات قوت و ضعف برنامه های آموزشی این مرکز شناخت این نکات به برنامه ریزان و مسئولان تربیت معلم کشور امکان خواهد داد تا در

برنامه‌های آموزشی و پرورشی مرکز تربیت‌معلم و نحوه اجرای آنها بطور مطلوب تجدید نظر نموده و از این طریق سال به سال به تحقق آرمانهای تربیت معلم پرورش معلمان شایسته نزدیکتر گردند.

مرحله سوم - جمع بندی و نتیجه گیری از فعالیتهای انجام شده

- علاوه بر فعالیتهای انجام شده در طول ۲ ساعت برنامه هفتگی جهت طرح و بررسی مسائل مربوط به کارورزی دانشجویان در مدارس محل کارورزی، پس از تعطیل شدن فعالیتهای آموزش مدارس در صورتیکه فعالیتهای آموزشی مراکز تربیت معلم هنوز ادامه داشته باشد، تمام برنامه ۱۰ ساعت کارورزی در محل مرکز تربیت معلم بررسی مسائل و مشکلات کارورزی بطور خصوصی و یا عمومی اختصاص داده خواهد شد.
- زمان اجراء: در صورت امکان حدوداً " از اوایل خرداد ماه تا پایان دوره آموزش مراکز تربیت معلم.
- بحث و بررسی مسائل کلی و عمومی برنامه کارورزی
 - بحث و بررسی در مورد نحوه اجرای برنامه کارورزی
 - بحث و بررسی در مورد نحوه همکاری مدارس محل کارورزی و ارائه پیشنهادات لازم جهت برقراری ارتباط مفیدتر و موثرتر
 - بحث و بررسی در مورد نحوه فعالیتهای دانشجویان بطور عمومی
 - گفتگو و تبادل نظر با دانشجویان دارای مشکل بصورت خصوصی و انفرادی
 - پاسخگویی به سوالات، انتقادات و نظرات دانشجویان کارورز در رابطه با تدریس، کلاس‌داری و ... بصورت خصوصی یا عمومی
 - جمع بندی و ارزیابی از فعالیتهای یکساله برنامه کارورزی توسط دانشجویان کارورز
 - جمع بندی و ارزیابی از فعالیتهای یکساله برنامه کارورزی توسط مدرس راهنما
- پس از خاتمه فعالیتهای آموزشی مدرسه بقیه وقت برنامه کارورزی در محل مرکز تربیت معلم صرف بررسی مسائل و مشکلات مختلف دانشجویان می‌شود در این برنامه‌ها دانشجویان کارورز آنچه را که در طول یکسال آموخته و تجزیه کرده‌اند در حضور مدرس راهنما به کلاس ارائه نموده و به بررسی و تجزیه و تحلیل عملکردهای یکساله خود خواهند پرداخت.
- بطور کلی این مدت فرصت خوبی جهت نقد و بررسی طرح کارورزی، نحوه اجرای آن، ارتباط مراکز تربیت معلم با مدارس استثنایی، بررسی نحوه همکاری معلمان راهنما با دانشجویان و به پرورش استثنایی با مرکز تربیت‌معلم و نحوه همکاری معلمان راهنما با دانشجویان و بالاخره میزبان کارآئی دروس آموخته شده در تربیت معلم در عمل و تدریس و کلاس‌داری می‌باشد.
- در این مدت مدرس راهنما علاوه بر راهنمایی عمومی و کلی دانشجویان در زمینه برطرف کردن ضعفها

و نارسائیهای آنان، با آن دسته از دانشجویانی که در جریان کار روزی دارای مشکل بوده‌اند بطور خصوصی صحبت نموده و راهنماییهای لازم را بعمل خواهد آورد.

تنظیم گزارش و تهیه طرح درس

در طول دوره کارورزی هر یک از دانشجو-معلمان ۳ طرح درس، ۴ گزارش براساس آنچه که در فرم شماره آمده است تهیه نموده و جهت اصلاح و ارزشیابی به مدرس راهنمای خود تحویل می‌دهد مدرس راهنما پس از مطالعه و بررسی دقیق هر یک از آنها دانشجو-معلم را در جریان پیشنهادات سازنده و اصلاحی خود قرار می‌دهد. گزارش شماره ۱ (گزارش فیزیکی و انسانی).

دانشجو در محل اولیه کارورزی خود (حدوداً اواخر آبانماه) یک گزارش کلی از وضعیت عمومی محیط فیزیکی مدرسه و فضای عاطفی-انسانی حاکم بر روابط متقابل بین کارکنان مدرسه و دانش آموزان را همراه با برداشت های تخصصی خویش از مشاهدات کلاس درس و رفتار دانش آموزان تهیه و به مدرس راهنما ارائه می‌دهد در این گزارش دانشجو باید به نکات مثبت و منفی کار عمومی کلاس از لحاظ معلم و دانش آموز توجه نموده و پیشنهادات عملی و منطقی خود را بیان دارد. در ضمن این گزارش دانشجو می‌تواند خلاصه‌ای از آنچه را که در دوره مشاهده انجام داده است فهرست وار بیان کند. هر گروه دانشجویانی که با هم در یک مدرسه کارورزی انجام می‌دهند با موافقت و صلاحیت مدرس راهنما می‌توانند این گزارش را بصورت گروهی و مشترکاً تهیه کنند بدیهی است که در اینصورت مدرس راهنما انتظار تهیه گزارشی جامع‌تر و کاملتر را از گروه دارد.

گزارش شماره ۲ (گزارشهای ارزشیابی)

در اجرای این وظیفه هر دانشجو معلم مختار است یکی از ۲ گزارش زیر را تهیه و تا اواخر اسفندماه بسمه مدرس راهنما تحویل دهد.

الف- گزارش ارزشیابی از امتحانات

ب- گزارش ارزشیابی از کار معلم

الف- گزارش ارزشیابی از امتحانات: دانشجو-معلم با برخورداری از دانش و اندوخته‌های عملی خویش در دروس شیوه‌های ارزشیابی و سنجش و اندازه‌گیری، سوءالات امتحانی (مثلاً سه ماهه اول یا دوم) یکی از دروس تدریس شده توسط معلم راهنما را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده و نظرات و پیشنهادات خود را در رابطه با امتحان و نتایج آن بصورت یک گزارش به مدرس راهنما تحویل خواهد داد گزارش امتحانی می‌تواند شامل موارد زیر باشد:

- ارتباط و هماهنگی سوءالات امتحانی با هدفها و محتوای تدریس

- روشنی متن سوءالات با توجه به معلومات و توانایی ذهنی دانش آموزان

- هماهنگی سوءالات امتحانی با سطوح مختلف برآیندهای یادگیری.
- ارتباط منطقی موجود بین دارم هر سوءال ر سطح دشواری آن.
- ارتباط منطقی موجود بین سطح دشواری و تعداد سوءالات با وقت امتحان.
- میزان عملکرد کلاس در امتحان (میانگین کلاس)
- میزان عملکرد کلاس هر يك از سوءالات امتحان.
- میزان عملکرد هر دانش آموز در امتحان (نمره دانش آموز)
- نتیجه گیری از نتایج امتحان
- ارائه پیشنهادات اصلاحی و سازنده بر اساس نتایج بدست آمده در جهت رفع مشکل یا مشکلات دانش آموزان از یکسو و معلم از، جهت تدریس مطالب امتحان از سوی دیگر.
- ب- گزارش ارزشیابی از کار معلم:
 - دانشجو معلم می تواند دشمن مشاهده دقیق و منظم فعالیت های انجام شده توسط معلم راهنما
 - در یکی از جلسات تدریس وی بر اساس آموخته های خود در درس کلیات و روش های تدریس ، اصول آموزش و پرورش کودکان استثنائی ، اخلاق اسلامی و تعلیم اسلامی و ... به بررسی ارزشیابی کارهای انجام شده در آن جلسه بپردازد و سپس حاصل مشاهدات خود را توجه به فرم گزارش نویسی تنظیم و تا آخر اسفندماه به مدرس راهنما تحویل دهد این گزارش می تواند شامل موارد زیر باشد:
 - وجود طرح درس مشخص کتبی و یاددهنی در جریان فعالیت های آموزشی انجام شده توسط معلم
 - در آن جلسه تدریس
 - ارزشیابی تشخیصی به کمک پرسش و بررسی تکالیف و سنجش پیشرفت های دانش آموزان
 - زمین سازی مناسب جهت تدریس
 - فعالیت های چیرانی از قبیل مرور درس گذشته و یا حل تمرین های مناسب
 - رعایت نظم و ارتباط بین مطالب
 - چگونگی برقراری ارتباط با دانش آموزان استثنائی
 - استفاده از وسایل آموزشی و کمک آموزشی مناسب
 - استفاده از اصل تشویق و تنبیه (تقویت و خاموشی)
 - میزان ثبات عاطفی در برخورد با مسائل
 - میزان تحرك و جدیت
 - توجه به دانش آموزان و شکیبائی در رفتار با کودک استثنائی

- ایجاد نوآوری و خلاقیت در روش و نحوه ارائه مطالب

- توانایی کنترل و اداره کلاس

- سازماندهی فعالیتهای فردی و گروهی دانش آموزان

- جمع بندی و نتیجه گیری در پایان تدریس

- سازماندهی فعالیتهای تکمیلی خارج از کلاس مانند تعیین تکالیف ، تمرین مطالب و ...

گزارش شماره ۲ (گزارش پایانی)

در پایان دوره یکساله کارورزی هر یک از دانشجویان نقطه نظرات خود را در مورد برنامه کارورزی و اثرات مثبت و منفی آن ، وضعیت کلی آموزش و پرورش مدرسه محل کارورزی خود همراه با پیشنهادات سازنده و منطقی خویش در جهت اصلاح و هر چه بیشتر مفید و موثر نمودن برنامه کارورزی طی یک گزارش جامع حداکثر تا پایان اردیبهشت ماه به مدرس راهنما تحویل خواهند نمود .

در پایان سال تحصیلی مدرس راهنما با استفاده از نظرات دانشجویان در این گزارش و با توجه به کلیه فعالیتها و بحثهای انجام شده در جریان کارورزی به جمعیندی فعالیتهای یافته های برنامه پرداخته و نتیجه یکسال فعالیت دانشجویان در مدارس محل کارورزی را هم در راهنمای پیشنهادات اصلاحی خود به مرکز تربیت معلم ارائه خواهد نمود .

گزارش مربوط به مورد پژوهی (*Case Study*) :

کودکان و دانش آموزان استثنایی هر یک دارای مشکلات ، نارسائیها و نقائص ویژه ای هستند که آنان را در استفاده از آموزش کودکان و دانش آموزان عادی عاجز و ناتوان می سازد به همین جهت بر اساس نوع و میزان نارسائی نیاز مندیبه آموزش خاص کودکان استثنائی می باشند . معلم برای اینکه بتواند از برنامه ریزی و روش آموزشی متناسب با شرایط ذهنی ، بدنی و عاطفی دانش آموزان استفاده کند نخست باید در مورد علائق ، نیازها ، قابلیتها و توانائیهای آنان شناخت و آگاهی نسبی پیدا کند . در جهت کسب دانش و بینش در مورد ویژگیها و خصوصیات مختلف دانش آموزان استثنائی .

معلم باید از روشها و تکنیکهای شناخت بویژه مشاهده ، مصاحبه ، پرسشنامه و آزمون و شرایط استفاده و نقاط ضعف و قوت آنها آگاه باشد .

دانشجو - معلمان تا مرحله کارورزی با روشها و ابزارهای شناخت در دروسی مانند بازی و دید و گزارش نویسی ، شناخت کودکان استثنائی ، روشهای مشاوره و غیره آشنائی نسبی کسب کرده اند ولی تاکنون به شکل واقعی و عینی امکان بررسی و مطالعه خصوصیات مختلف و شناخت دانش آموزان را نیافته اند . مورد پژوهی اقدامی است که در جریان برنامه کارورزی فرصت مطالعه حداقل یک نفر دانش آموز استثنائی را که دارای مشکل و نارسائی ویژه ای است برای دانشجو - معلم فراهمی کند .

دانشجو معلم بمنظور تهیه گزارش مربوط به مورد پژوهی می بایست در ابتدای برنامه کارورزی در مدرسه محل کارورزی خود یک نفر از دانش آموزان را که ظاهرا " دارای نوعی مشکل رفتاری و یا تحصیلی بارز و ویژه است انتخاب کند و سپس از مجاری پژوهی مختلف ممکن اقدام به گردآوری اطلاعات عینی در مورد خصوصیات

مختلف وی بنماید . ویس از گذراندن مراحل کسب اطلاعات و تلخیص و جمع‌بندی آنها داده‌های حاصل را تجزیه و تحلیل نموده و با استفاده از روشهای آماری لازم نتایج بررسی خود را بصورت يك مجموعه منظم آماده کرده و تایایان اردیبهشت جهت مطالعه و ارزشیابی به مدرس راهنما تحویل دهد بخشی از فعالیتهائی که دانشجو معلم در جریان مورد پژوهشی انجام می‌دهد عبارتند از :

- کسب اطلاعات مقدماتی و اولیه در مورد دانش آموزان (بخصوص آنانکه دارای مشکل رفتاری یا تحصیلی بارز هستند) بمنظور انتخاب مورد مناسب برای بررسی و مطالعه .
- مطالعه پرونده تحصیلی دانش آموز و استخراج اطلاعات مناسب مورد نیاز از آن .
- مشاهده رفتار دانش آموز در موقعیتهای و زمانهای مختلف و پیگیری مطالعه او و ثبت موارد مشاهده شده .

- مصاحبه با دانش آموز ، والدین دانش آموز بمنظور کسب اطلاعات بیشتر در مورد مشکل رفتاری یا تحصیلی او .

- کسب اطلاع درباره دانش آموز مورد نظر از معلم کلاس ، مدیر مدرسه ، مربی بهداشت ، گفتار درمان و سایر کسانی که در محیط مدرسه با وی در ارتباط هستند به طریق ممکن .

- اجرای آزمونهای روانی و پیشرفت تحصیلی برای دانش آموز در صورت لزوم و ممکن .

- تنظیم مطالب و اطلاعات جمع آوری شده از طرق و اشخاص مختلف .

- تلخیص و نمایش اطلاعات با استفاده از روشهای آماری

- نتیجه گیری و ارائه پیشنهادات سازنده و راه حلها .

طرح درسها :

طرح درس شماره ۱ (طرح درس مقدماتی) : دانشجو بنا بر آنچه که در درس کلیات روشهای تدریس آموخته است متناسب با برنامه روزانه مدرسه برای یکی از درسهای آن روز طرح درس تهیه نموده و يك نسخه از آنرا تا حدود نیمه آبانماه جهت اصلاح و ارزشیابی به مدرس راهنمای خود تحویل می‌دهد . مدرس راهنمای از بررسی و ارزشیابی ، دانشجو معلم را در جریان اشکالات احتمالی موجود و نظرات اصلاحی خود قرار خواهد داد .

طرح درس شماره ۲ (طرح درس اجرائی در حضور معلم راهنما) : این طرح درس که بر اساس راهنمائیها و اصلاحات پیشنهاد شده توسط مدرس کارور در طرح درس مقدماتی تهیه شده ، انتظار می‌رود کامل و بدون اشکالات احتمالی باشد بیشتر جنبه اجرائی و عملی دارد بدین معنی که دانشجو معلم قبل از تهیه آن جلب موافقت معلم کلاس را در مورد تهیه و اجرای آن در کلاس بصورت عینی و عملی می‌نماید و سپس اقدام به تهیه و تنظیم طرح درس می‌کند بدینیهی است که دانشجو معلم باید قبل از اجرای طرح با همکاری معلم کلاس و مسئولان مدرسه مقدمات لازم را از نظر فراهم نمودن وسایل و امکانات مورد نیاز بعمل آورد و در تاریخ مقرر در حضور معلم راهنما در محیط عینی و واقعی کلاس به اجرای آن می‌پردازد .

پس از خاتمه تدریس معلم راهنما نظرات کلی و اصلاحی خود را در مورد نحوه اجرای طرح توسط دانشجو کتبا " در روی ورقه طرح اعلام می‌دارد. دانشجو - معلم نیز سخما " گزارش اجرای طرح را بنا بر آنچه که در آن پیش بینی شده و یاد در جریان اجرا پیش آمده شروحا " تنظیم و به ضمیمه طرح درس تا به پید شده از جانب معلم راهنما حداکثر تا نیمه اسفندماه به مدرس راهنما تحویل می‌دهد:

طرح درس شماره ۳ (طرح درس اجرایی در حضور مدرس راهنما) : این طرح درس که مربوط به تدریس مستقل دانشجو در حضور مدرس راهنما در زمان ارزشیابی نهائی از تدریس می باشد بر طبق آنچه که در طرح درس شماره ۲ توضیح داده شد پس از جلسه تدریس به ضمیمه یک گزارش اجرا که وسیله دانشجو تهیه می‌شود به مدرس راهنما تحویل می‌گردد.

ارزشیابی و معیار موفقیت در درس کارورزی

ارزشیابی در جریان برنامه کارورزی فعالیت پیوسته و منظم است که در طول یکسال تحصیلی توسط معلم راهنما، مدیر مدرسه، مدرس راهنما و حتی خود دانشجو (خودسنجی) انجام می‌پذیرد. ارزشیابی از کار کارورزان عبارتست از ایجاد فرصت های مناسب و مداوم برای کمک به آنان تا بتوانند نقاط ضعف خود را در زمینه های نظیر، کنترل، هدایت و آموزش فراگیران بر طرف ساخته و به نقاط قوت خویش بیفزایند در واقع هدف تمام فعالیت های یکساله کارورزی از جمله ارزشیابی از کارورزی، توان بخشیدن و هر چه بیشتر ورزیده ساختن کارورز برای بعهده گرفتن مدیریت و رهبری صحیح کلاس بطور مستقیم و تدریس مستقل در کلاس است.

حداکثر امتیاز در درس کارورزی ۱۰۰ امتیاز می‌باشد (امتیازات کسب شده را بر ۵ تقسیم می‌کنیم تا نمره دانشجو در سیستم ۲۰ بدست آید)

در جریان برنامه کارورزی، هر دانشجو موظف است که حداقل ۴ گزارش و حداقل ۳ طرح درس طبق فرم شماره ۱ تهیه نماید. فعالیت های کتبی دانشجو (گزارش و طرح درس) حداکثر دارای ۴۰ امتیاز است (در فرم شماره ۱ امتیاز هر یک به تفکیک مشخص گردیده است) و ۶۰ امتیاز بقیه به نظر مدیر مدرسه محاسب می‌شود.

- اظهار نظر و ارزشیابی مدیر مدرسه بر اساس فرم شماره ۴ حداکثر ۱۰ امتیاز
- اظهار نظر و ارزشیابی معلم راهنما بر اساس فرم شماره ۳ حداکثر ۱۰ امتیاز
- ارزشیابی مدرس راهنما از جریان تدریس دانشجو بر اساس فرم شماره ۶ حداکثر ۲۵ امتیاز
- اظهار نظر کلی مدرس راهنما در مورد نحوه پیشرفت کار دانشجو حداکثر ۱۵ امتیاز از این ۱۵ نمره:
- ۵ نمره به حضور مرتب و موقع در جلسات کارورزی (مدرسه و جلسات بحث و گفتگو)

۵- نمره به نظم و ترتیب دانشجو در تهیه و تنظیم و ارائه بموقع گزارش ها و طرح درس ها

۵- نمره به پیشرفت و بهبود کار کارورز در طول برنامه کارورزی ، ایجاد تغییرات مطلوب در رفتار و نگرش کارورز نسبت به مسئول معلمی ، اختصاص داده می شود .

ستاد کارورزی مرکز برای آندسته از دانشجویانی که نتوانند امتیازات لازم جهت موفقیت در درس - کارورزی را کسب نمایند، متناسب با کمبودها و ضعف هر کدام در طول تابستان برنامه های جبرانی - پیش بینی و اجرا خواهند نمود . مثلا " اگر ضعف دانشجو در نحوه ، کلاس داری و تدریس باشد ، با همکاری مرکز تربیت معلم و اداره آموزش و پرورش محل زندگی دانشجو ، این قبیل افراد در کلاس های تقویمی (تجدیدی) که در فصل تابستان در مدارس تشکیل می شوند به تدریس اشتغال خواهند یافت . نظر مدیر مدرسه اداره ، آموزش و پرورش و ستاد کارورزی در مورد کارآئی و موفقیت دانشجو ملاک ارزشیابی وی قرار خواهد گرفت . در صورتیکه ضعف دانشجو در تهیه فعالیت های کتبی مثلا " تهیه ، طرح درس باشد باراهنمائی ستاد کارورزی و مدرس راهنما دانشجو در تابستان چند طرح درس تهیه نموده و جهت ارزشیابی به ستاد کارورزی تحویل خواهد داد .

چگونگی تصحیح و ارزش گذاری گزارش های کارورزان

ارزشیابی محتوی گزارشات بر مبنای موارد زیر صورت می پذیرد :

- تعداد و تنوع نکات مورد بحث در گزارش و همچنین تعداد ، تنوع و فعالیت های انجام شده از طرف کارورز در پایان هر دوره .
- دقت انتقادی در برخورد با مسائلی که در جریان کارورزی ، دانشجو با آنها روبرو شده است (مثبت و بامنفی) و چگونگی نتیجه گیری از این مسائل .

- نحوه عرضه کردن محتوی گزارش .
 - وجود پیشنهادات سازنده ، اصولی و عملی در گزارش .
- چگونگی تصحیح و ارزش گذاری طرح درس های کارورزان

ارزشیابی هر یک از طرح درس ها بر مبنای موارد زیر صورت می پذیرد :

- روشن بودن هدفهای آموزشی .
- متناسب بودن روشهای تدریس مورد انتخاب با هدفهای آموزشی
- متناسب بودن وسایل کمک آموزشی مورد انتخاب با هدفهای آموزشی ، روشهای تدریس و قابل دسترس بودن این وسایل با توجه به شرایط موجود مدارس .
- عملی یا قابل اجرا بودن طرح (از نظر وقت ، توانائی دانش آموزان و ...)

- پیش بینی نحوه ، مشارکت فعال دانش آموزان در جریان آموزش .
- ارتباط مطالب مورد آموزش با پیش دانسته های دانش آموزان و رعایت نظم منطقی محتوا .
- تصمیم گیری بر اساس نتایج ارزشیابی تشخیصی در تهیه و تدوین هدف های رفتاری .
- تناسب محتوا با هدف های رفتاری طرح درس
- پیش بینی سوالات و روش ارزشیابی مناسب ضمن تدریس و پایان تدریس .
- تهیه گزارش مناسب و انتقادی از کارایی طرح درس اجرا شده و ارائه پیشنهادات اصلاحی
- چگونگی تعیین فعالیت های تکمیلی دانش آموزان
- ترکیب کلی طرح درس .

جمهوری اسلامی ایران
دانشگاه فرهنگستان آموزش عالی

بسم الله

تاریخ: ۱۳۷۳/۱۱/۲۴

شماره: ۲۳/۳۴۴۹

پیوست:

حداقل و حداکثر واحدهای درسی درمقاطع مختلف آموزش عالی
(مصوبات جلسات ۲۹۱ و ۲۹۲ مورخ ۱۳۷۳/۱۰/۲۵ و ۱۳۷۳/۱۱/۹)

شورای عالی برنامه ریزی

شورای عالی برنامه ریزی به پیشنهاد گروههای برنامه ریزی و براساس بازنگری رویه برنامههای آموزشی، حذف دروس ناموفق و واحدهای غیرضرور و انجام شاخهها در بعضی از رشتههای تحصیلی، حداقل و حداکثر واحدهای درسی مقاطع مختلف آموزش عالی را به شرح زیر تصویب کرد این مصوبات از تاریخ تصویب قابل اجرا است و به موجب آن مصوبات قبلی لغو میگردند.

- ۱- دورههای کارشناسی حداقل ۶۷ و حداکثر ۷۲ واحد
- ۲- دورههای کارشناسی حداقل ۱۳۰ واحد و حداکثر ۱۳۵ واحد (برای رشتههای مختلف فنی و مهندسی حداکثر ۱۴۰ واحد)
- ۳- دورههای کارشناسی ناپیوسته حداقل ۶۵ و حداکثر ۷۰ واحد
- ۴- دورههای کارشناسی ارشد ناپیوسته حداقل ۲۸ و حداکثر ۳۲ واحد (که از این تعداد ۴ تا ۱۰ واحد اختتامی به پایان نامه دارد).
- ۵- دورههای کارشناسی ارشد پیوسته حداقل ۱۷۲ و حداکثر ۱۸۲ واحد
- ۶- دورههای دکتری Ph. D. حداقل ۴۲ و حداکثر ۵۰ واحد (که از این تعداد ۱۶ تا ۳۰ واحد می تواند اختتامی به رساله داشته باشد).

در این صورت:

الف: گروههای برنامه ریزی موظف اند کلیه برنامههای مصوب رشتههای مربوط به خود را بررسی کرده و با حذف واحدهای غیر ضرور، سقف واحدها را در مقاطع مختلف تحصیلی به سطح تعیین شده فوق کاهش دهند.

ب: این تقلیل واحدها و برنامههای جدید برای دانشجویان ورودی سالهای تحصیلی ۱۳۷۳-۷۴ و بعد از آن قابل اجرا است.

ج: دانشجویان ورودی قبل از ۱۳۷۳ نیز میتوانند وضعیت تحصیلی خود را با برنامه جدید تطبیق دهند، در این صورت تطبیق واحدها و دروس با برنامههای جدید حسب مورد برعهده شورای آموزشی گروه یا کمیته تحمیلات تکمیلی مؤسسه ذیربط است.

رای صادره جلسات ۲۹۱ و ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی در خصوص تقلیل واحدهای درسی درمقاطع مختلف تحصیلی صحیح است به همراه اجرا گذارده شود.

دکتر سید محمد رضا هاشمی کلپایگانی

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

رونوشت: معاونت محترم آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی
معاونت محترم وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
و رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی
خواهشمنداست به واحدهای مجری ابلاغ فرمائید.

سیده حمکاتم ناشینی

مدیر شورای عالی برنامه ریزی

۳۱۹

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی

بسم تعالی

تاریخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۵

شماره ۱۱۲/۲۶۶۲

دستورالعمل اجرایی موضوع کاهش سقف واحدهای درسی
دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد
مصوب جلسه ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۲

- ۱- گروه‌های برنامه ریزی موظفند حداکثر ظرف مدت ۶ ماه برنامه‌های مصوب مربوط به خود را بازنگری کرده و سقف واحدها را تا حد مجاز کاهش دهند.
- ۲- برنامه‌های اصلاح شده از تاریخ ابلاغ، برای دانشجویانی که از این تاریخ به بعد وارد دانشگاه می‌شوند لازم الاجرا است.
- ۳- دانشجویان شاغل به تحصیل می‌توانند براساس سقف تعیین شده در برنامه جدید، به تشخیص گروه آموزشی دو سسه ذی ربط و بارعایت شرایط زیر فارغ التحصیل شوند:
 - ۳-۱: واحدهای درسی الزامی دوره را اعم از عمومی، پایه، اصلی و تخصصی تا سقف مجاز در برنامه جدید، گذرانده باشند.
 - ۳-۲: برای رشته‌هایی که هنوز برنامه جدید آنها ابلاغ نشده است، سقف واحدهای دوره کارشناسی برای رشته‌های فنی و مهندسی ۱۴۰ واحد و برای سایر رشته‌ها ۱۲۵ واحد و برای دوره کارشناسی ارشد ۲۲ واحد است.
 - ۳-۳: آن دسته از دانشجویانی که در شمول بند ۳-۱ قرار نمی‌گیرند یعنی تعداد واحدهای گذرانده شده آنها کمتر از حد مجاز است، می‌توانند از نیمسال تحصیلی بعد کمبود واحدهای درسی خود را تا سقف تعیین شده برابر برنامه جدید بگذرانند، در این صورت:
 - الف: کلیه واحدهای گذرانده شده قبلی دانشجوی، حتی اگر در برنامه جدید حذف شده باشد، پذیرفته می‌شود.
 - ب: در سبب‌های جدید با تعداد واحد کمتر یا بیشتر عرضه شده‌اند و دانشجویان در سبب‌ها قبلاً "گذرانده" است، براساس همان تعداد واحد گذرانده شده از وی پذیرفته می‌شود و نیازی به گذراندن واحدهای اضافی برای آن نروس را ندارد.
 - ج: گذراندن در سبب‌های از برنامه قدیم که در برنامه جدید حذف شده است، برای دانشجویانی که آن درس را نگذرانده‌اند الزامی نیست.
 - د: برای فراغت از تحصیل در دوره‌های کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ناپیوسته و کارشناسی ارشد پیوسته گذراندن کلیه دروس عمومی (مصوب جلسه ۲۸۲ مورخ ۱۳۷۲/۶/۲۰ شورای عالی برنامه ریزی) الزامی است.

مصوب جلسه ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی، مورخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۲ در مورد دستورالعمل اجرایی کاهش سقف واحدهای درسی دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد صحیح است جهت اجرا ابلاغ شود.

دکتر سید محمد رضا چاشمی کلپایگانی

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

رونوشت: معاونت محترم وزارت فرهنگ و آموزش عالی و

معاونت محترم آموزشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و

رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی

خواهشمند است دستور فرمائید به واحدهای مجری اصلاح نصاب.

سید محمد کاظم ناشینی

مدیر ای عالی برنامه ریزی

۲۳۲